

Archeologienota Deinze Markt site Vandercruyssen

Verslag van Resultaten

Bert ACKE en Maarten BRACKE

20-7-2018

Titel: Archeologienota Deinze Markt site Vandercruyssen

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke en Maarten Bracke

Kaartmateriaal opgemaakt door Archeopunt gcv; Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18020 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2018F217

Intern projectnummer: 2018.094

Locatiegegevens: Deinze Markt-Kaaistraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 90902,9 en Y: 186278,78; X: 90968,3 en Y: 186336,66

Kadastergegevens: Deinze, afdeling 1, sectie B, percelen 244F, 2244D, 247B, 251C, 253K, 257C, 258E (zie figuur 10)

Topografische kaart: zie figuur 8 en 9

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog) en Tom Bollez (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 20/07/2018

© Acke & Bracke bvba, Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	6
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	6
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	7
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	7
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	7
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	7
2. BUREAUONDERZOEK	8
2.1. HUIDIGE TOESTAND	8
2.2. GEPLANEDE WERKEN	12
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	14
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	14
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	16
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	18
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	19
2.4. HISTORISCHE SITUERING	22
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	33
3. SYNTHESE	35
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	35
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	35
3.3. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	37
4. SAMENVATTING	39
5. BIBLIOGRAFIE	42
6. BIJLAGES	43

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Deinze Markt (provincie Oost-Vlaanderen), gelegen binnen de afgebakende archeologische zone van de historische stadskern van Gent, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 300m² of meer bedraagt en de bodemingrepen groter zijn dan 100m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Deze archeologienota behelst een combinatie van meerdere bouwdoSSIers:

- een bestaande stedenbouwkundige vergunning voor het slopen van bestaande bebouwing en bouwen meergezinwoning met 11 appartementen en 2 winkelruimtes gelegen te Deinze, Markt 13-15-17-19, kadastraal omschreven als 1ste afdeling, sectie B, nrs. 244D, 244F, 247B, 251C. In deze vergunning werden de geadviseerde voorwaarden archeologie niet opgenomen, waarna tussen de bouwheer en Onroerend Erfgoed na overleg werd besloten om een dading te stellen. Hierin was opgenomen om voorafgaand de vergunde werken een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen uit te voeren betreffende alle kadastrale percelen voorwerp van de stedenbouwkundige vergunning.

- een bestaande stedenbouwkundige vergunning voor het slopen van bestaande bebouwing gelegen te Deinze, Kaaistraat 6, kadastraal omschreven als 1ste afdeling, sectie B, nr. 253K.
- de verdere ontwikkeling van het perceel nr. 253K en delen van percelen nrs. 257C en 258E waarvan de precieze invulling op dit moment nog niet gekend is. Er zijn hiervoor dus ook geen details van de geplande werken beschikbaar.

Deze dossiers worden allemaal samen behandeld in deze archeologienota, omdat ze één groot, aaneensluitend plangebied vormen dat in zijn totaliteit zal ontwikkeld worden. Aangezien het slopen van de bestaande bebouwing reeds vergund is, kunnen via deze archeologienota geen bindende voorwaarden worden opgelegd aan deze sloop. Wel wordt in deze studie nagegaan welke mogelijke archeologische stappen van toepassing kunnen zijn na het slopen, en voorafgaand het optrekken van de reeds vergunde meergezinwoning en eventuele andere ontwikkelingen. Rekening houdend met het Onroerenderfgoeddecreet wordt geadviseerd voor de opmaak van een archeologienota met verder vooronderzoek via uitgesteld traject voor het totale plangebied na de sloopwerken, eerder dan het uitvoeren van archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen op een deel van het plangebied, zoals voorgesteld in de dading van het eerste deeldossier. Op die manier kan een onderbouwd advies voor het archeologisch vervolgtraject worden opgemaakt voor het gehele plangebied. Dit dossier louter beperken tot het onderzoek zoals opgelegd in de dading zou – gezien het plangebied ruimer is dan enkel de percelen van de dading – later leiden tot een diversiteit van archeologische adviezen en onderzoeksmethodes op eenzelfde grotere site en tot een versnippering van archeologische gegevens, wat nefast is voor een kwalitatief archeologisch onderzoek van het gehele plangebied.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵ Daarnaast werden een aantal publicaties, documenten en websites geraadpleegd, die betrekking hebben op zowel de geschiedenis van de stad als op die van de gebouwen op beide zones.

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Tevens werden plaatsbezoeken uitgevoerd in de zomer van 2017 en op 23/05/2018. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoeksstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

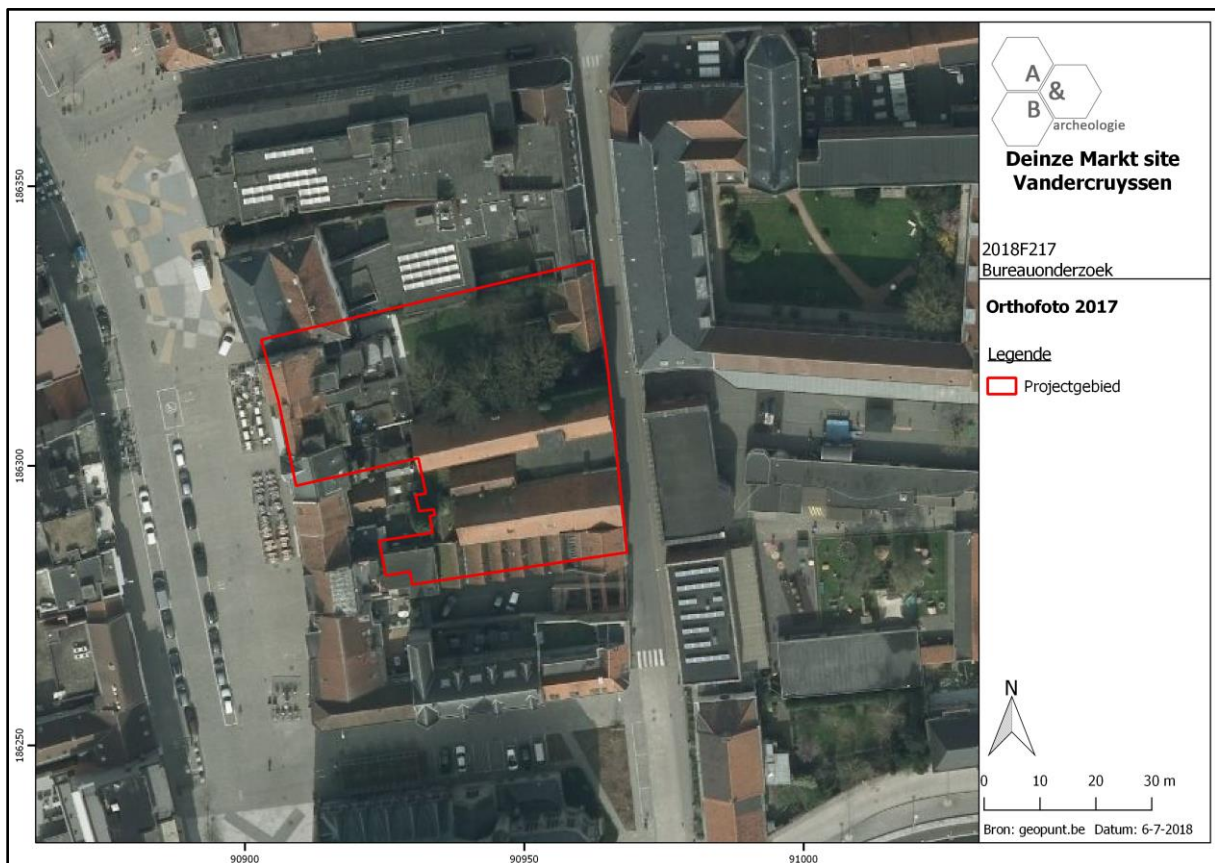
1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het plangebied is 2503m² groot en kent een L-vorm. In het westen grenst het aan de Markt, in het oosten aan de Kaaistraat. Het behelst de woningen Markt 13, 15, 17 en 19, de achterliggende tuinen van Markt 17 en 19, het tuingebouw/garage van Markt 19, het grote industrieel pand gelegen aan de Kaaistraat 6 (momenteel leegstaand), en de achterbouwen/binnenkoertjes van woningen Markt 7 en 9. Woningen Markt 13, 15, 17 en 19 zijn volledig onderkelderd tot op een diepte van 2,30 tot 2,90m onder maaiveld. Deze kelders zijn allemaal van recente (20ste-eeuwse) oorsprong. De andere gebouwen die deel uitmaken van het plangebied zijn niet onderkelderd. Het noordelijke deel van het fabrieksgebouw kent een betonnen skeletbouw.

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de meest recente luchtfoto van 2017 (bron: geopunt.be).

Figuur 2 Voorgevels van de woningen Markt 17 (links, half op de foto), 15 en 13. Eigen foto, 23/05/2018.

Figuur 3 Deel van de tuin achter de woningen Markt 17 en 19. Eigen foto, 23/05/2018.

Figuur 4 Grote hallen in het fabrieksgebouw. Eigen foto, 23/05/2018.

Figuur 5 Beeld op één van de bestaande kelders. Eigen foto, 23/05/2018.

2.2. Geplande werken

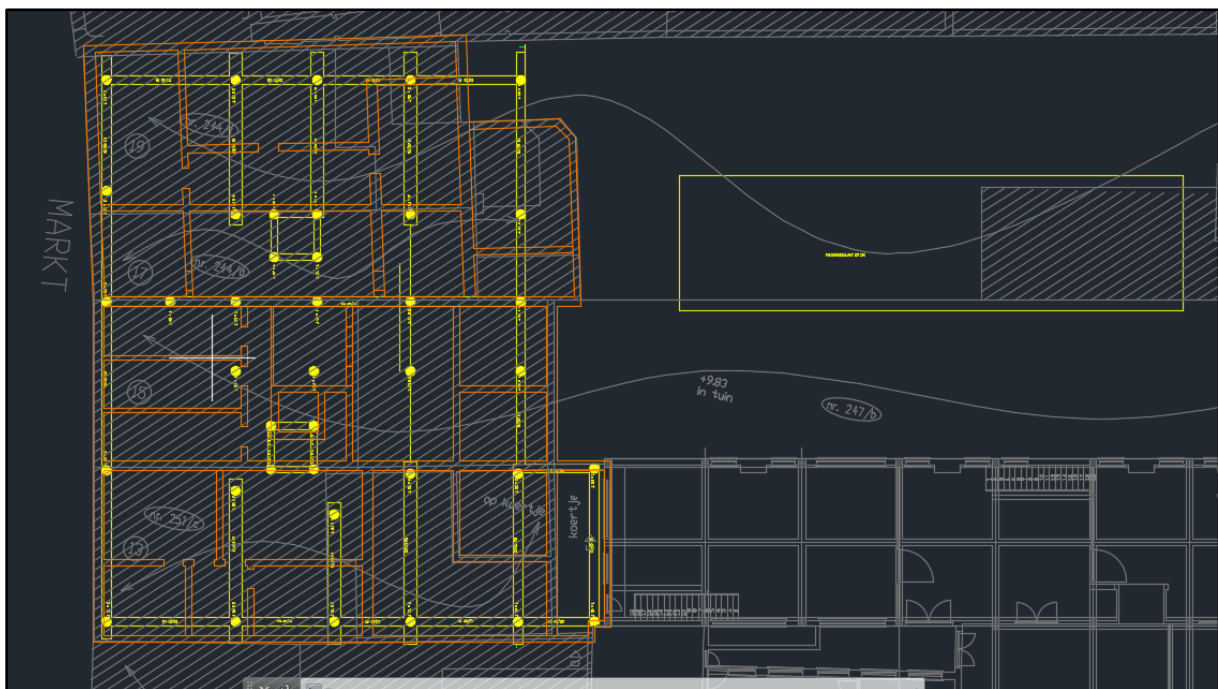
Zoals reeds aangehaald in hoofdstuk 1.2.2. is een deel van de geplande werken reeds vergund:

- 1) Sloop woningen Markt 13-19 en tuingebouw Markt 19, en bouwen meergezinwoning
- 2) Sloop fabrieksgebouw Kaaistraat 6

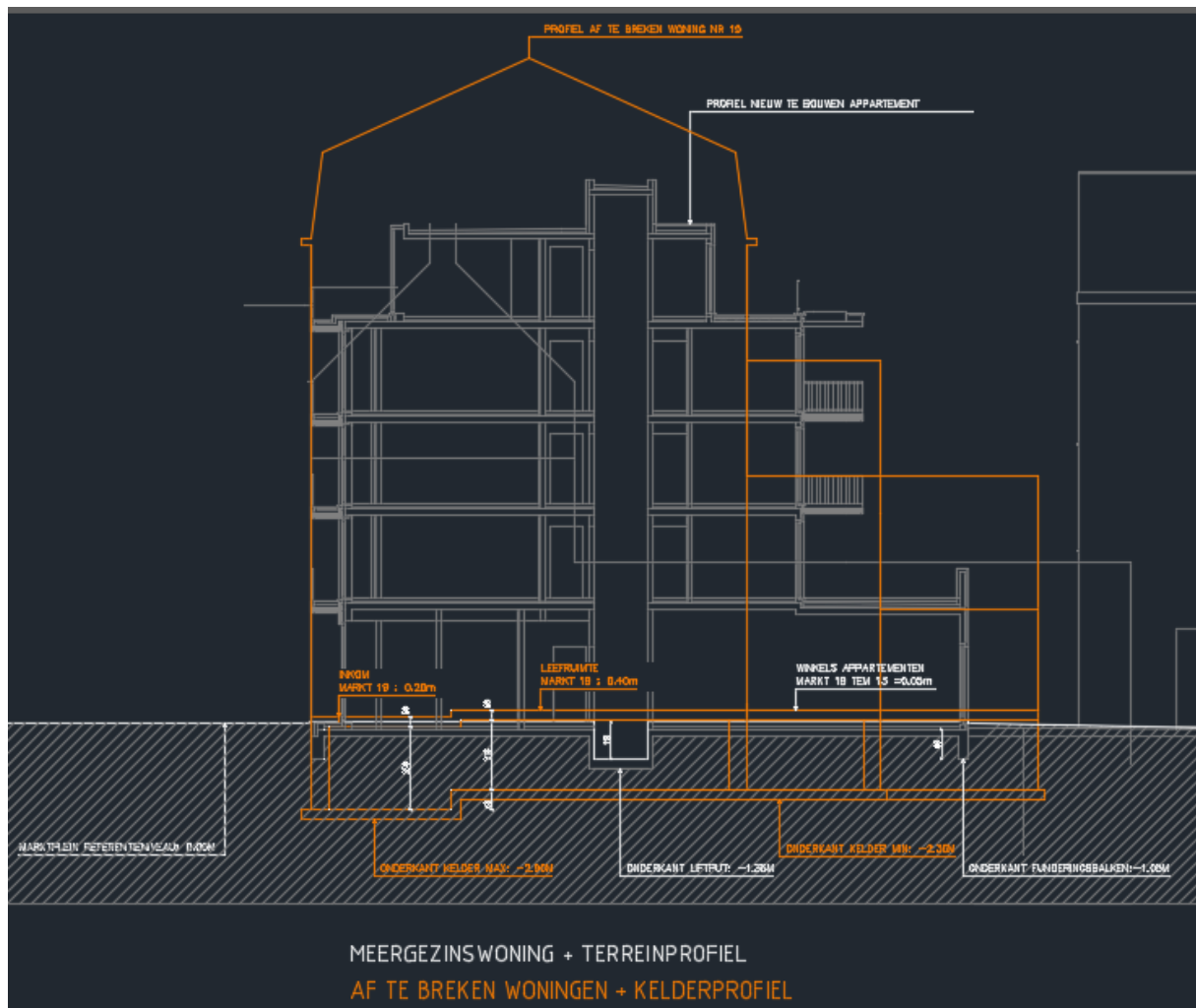
Bij de sloop van de gebouwen worden eveneens de bestaande kelders en bodemplaten verwijderd. Deze zijn tamelijk recent van aard (ten vroegste eind 19de eeuw) en hebben geen archeologische waarde.

De meergezinwoning wordt zo goed als volledig opgetrokken binnen de begrenzing van de huidige bebouwing Markt 13-19. Onder het nieuwe gebouw wordt geen kelder voorzien; wel wordt een liftput aangelegd waarvan de onderkant zich 1,35m onder maaiveld zal bevinden. De onderkant van de funderingsbalken van het nieuwe gebouw zullen tot 1,05m onder maaiveld komen. Aangezien de bestaande kelders meer dan 2m diep gaan, zullen deze uitgravingen voor de meergezinwoning geen bijkomende verstoringen veroorzaken binnen de grenzen van de huidige bebouwing. Enkel in de uiterste noordoost- en de zuidoosthoek komen enkele funderingsbalken buiten de grenzen van de huidige bebouwing te liggen. In de tuinzone achter woningen Markt 17-19 zou een funderingsplaat van 30cm diep worden aangelegd als parkeerplek, maar in het kader van de ontwikkeling van het grotere plangebied is het onduidelijk of deze inrichting behouden blijft.

Wat er later zal gebeuren op de locatie van de tuinen achter woningen Markt 17-19 en op de locatie van de voormalige fabrieksgebouwen is op heden nog niet gekend. In deze archeologienota wordt uitgegaan van een worst case scenario, zijnde een totale vernieling van een eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief.

Figuur 6 Aanduiding van de bestaande kelders (oranje) en van de geplande funderingsbalken (bron: initiatiefnemer).

Figuur 7 Doorsnede van de bestaande gebouwen Markt 13-19 en de geplande werken (bron: initiatiefnemer).

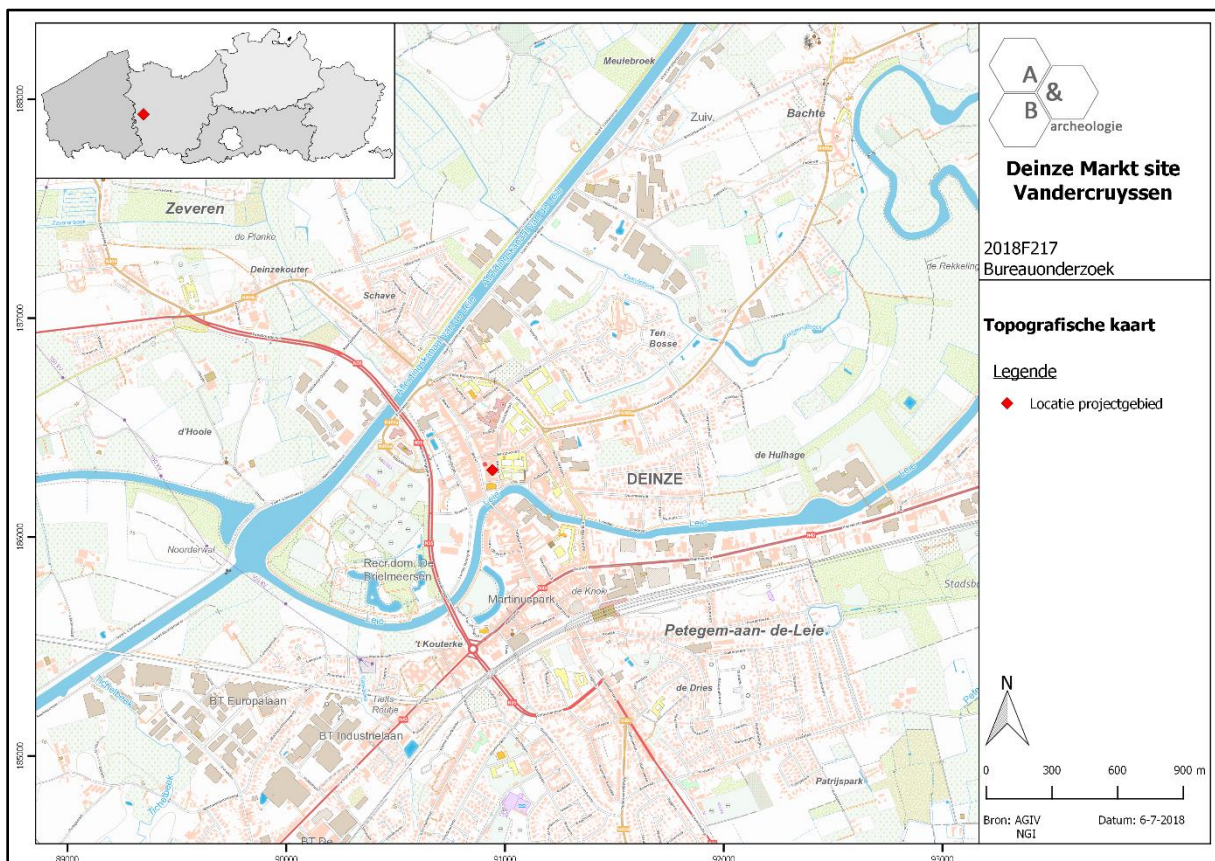
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

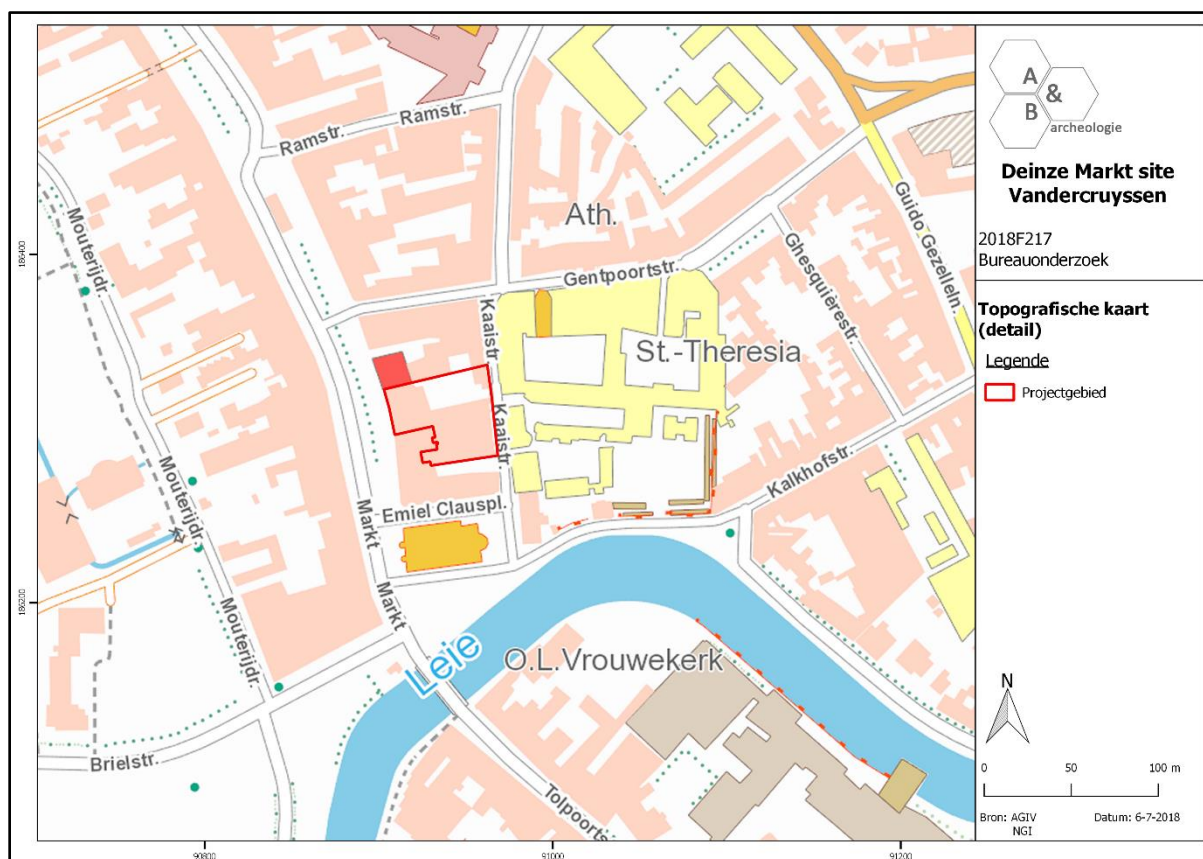
Het projectgebied bevindt zich in de stad Deinze, in het westen van de provincie Oost-Vlaanderen. Doorheen het stadscentrum loopt de Leie van noordoost naar zuidwest. De fusiegemeente Deinze kent naast de stad nog 10 deelgemeenten, dit betreffen hoofdzakelijk landelijke dorpen. In het noorden grenst de stad aan de deelgemeenten Vinkt, Zeveren, Meigem en Bachte-Maria-Lerne, in het zuiden aan deelgemeenten Astene en Petegem-aan-de-Leie en aan Machelen (deelgemeente van Zulte), en in het westen aan Grammene.

Het plangebied is gelegen midden in de stadskern, op kleine afstand ten noorden van de Onze-Lieve-Vrouwekerk en net ten zuiden van het stadhuis. Ten westen is de brede Markt gelegen, ten oosten de smallere Kaaistraat. Ten zuiden bevinden zich een verharde open ruimte en woningen.

Op de bodemgebruikskaart van 2001 staat het gebied gekarteerd als 'Andere bebouwing', wat overeenkomt met het huidige gebruik.

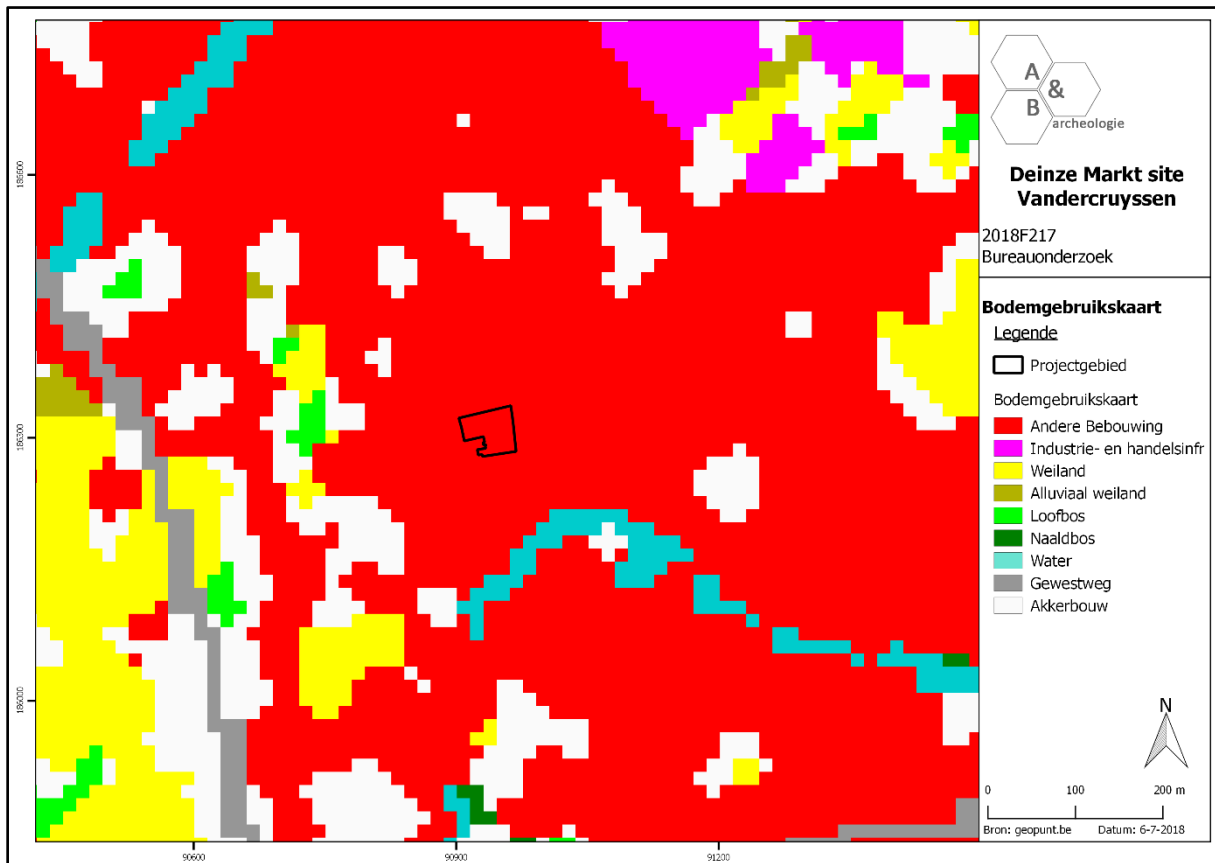
Figuur 8 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 9 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 10 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

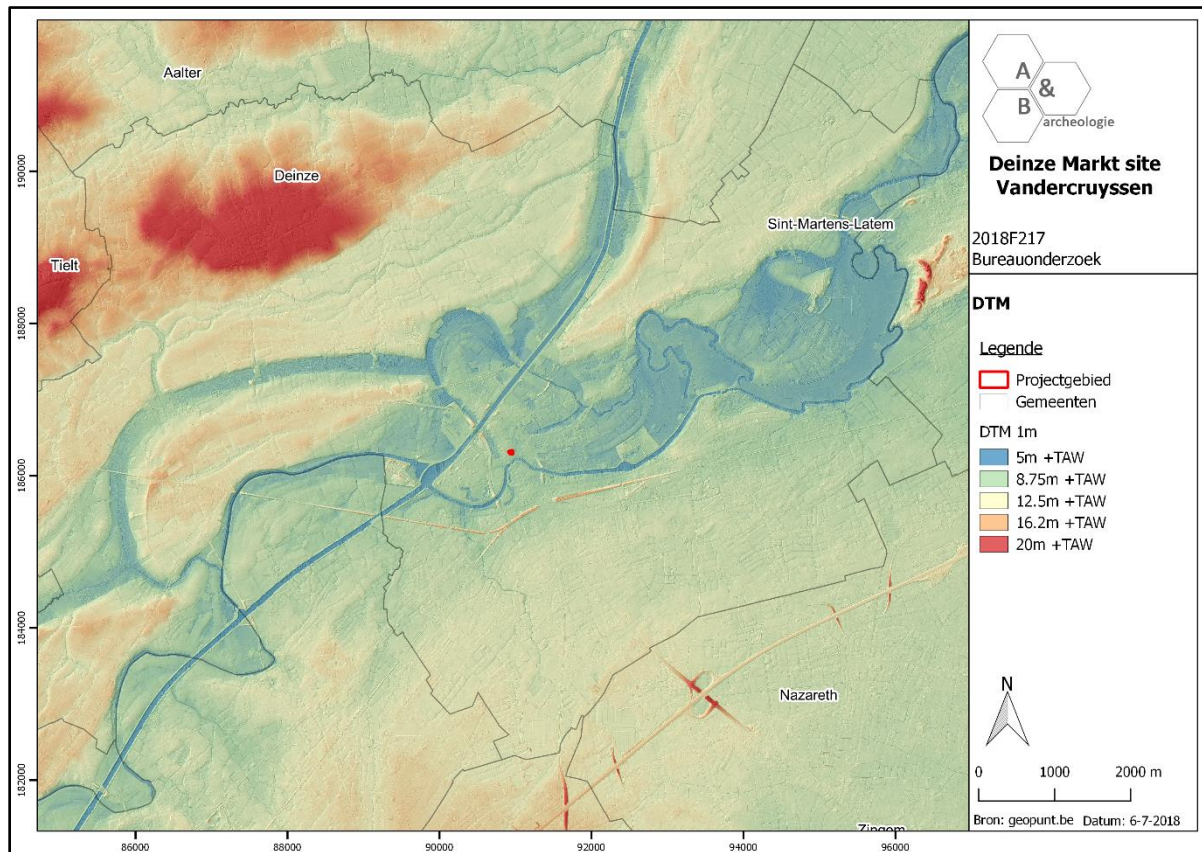

Figuur 11 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

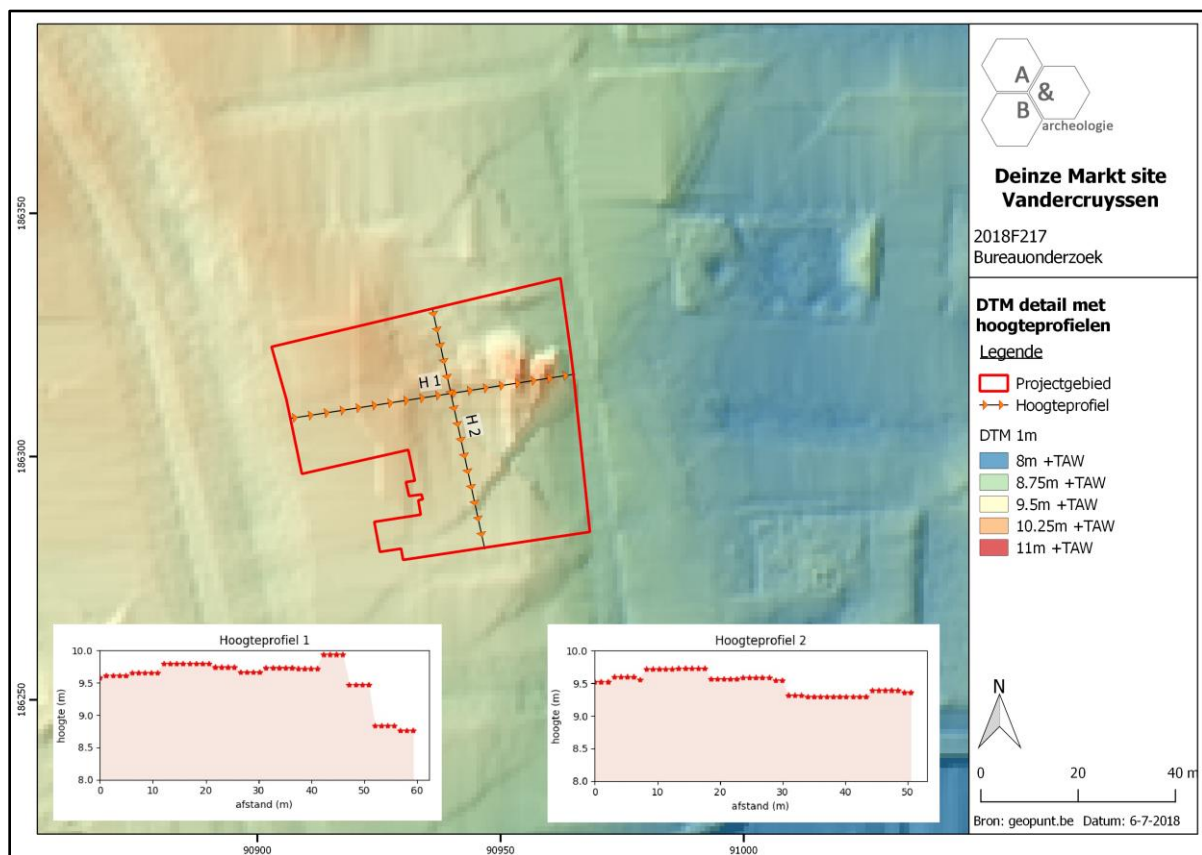
2.3.2. Landschappelijke situering⁶

Deinze is gelegen aan de Leie, op de belangrijke invalswegen tussen Oudenaarde-Brugge en Gent-Kortrijk, en is een historische samenvoeging van de oude kern van Deinze op de linkeroever en van Petegem-aan-de-Leie op de rechteroever. De oorspronkelijke kern van Deinze is gelegen aan de noordelijke oever van de huidige Leie, in de lus van een oude Leiemeander, op een hoger gelegen restant van een (kronkelwaard)rug (hoogte tussen 8 m en 10 m TAW). Deze zandige verhoging in het landschap wordt omgeven door lager gelegen gebied dat deel uitmaakt van het Leiebassin en waar de historische Leiemeersen zich situeren. De natuurlijke bodems bestaan uit zand tot zandleem met een matige tot hoge leemfractie. Het plangebied bevindt zich zo'n 80m ten noorden van de Leie, op de hoger gelegen rug. De gronden ten oosten zijn duidelijk lager gelegen. Het maaiveld op het plangebied schommelt rond +9,30m tot +9,75m TAW, met een lager gelegen zone (ca. +8,80m TAW) nabij de Kaaistraat. De potentiële bodemerosiekaart toont, gezien de ligging in stadscontext, geen informatie voor het projectgebied.

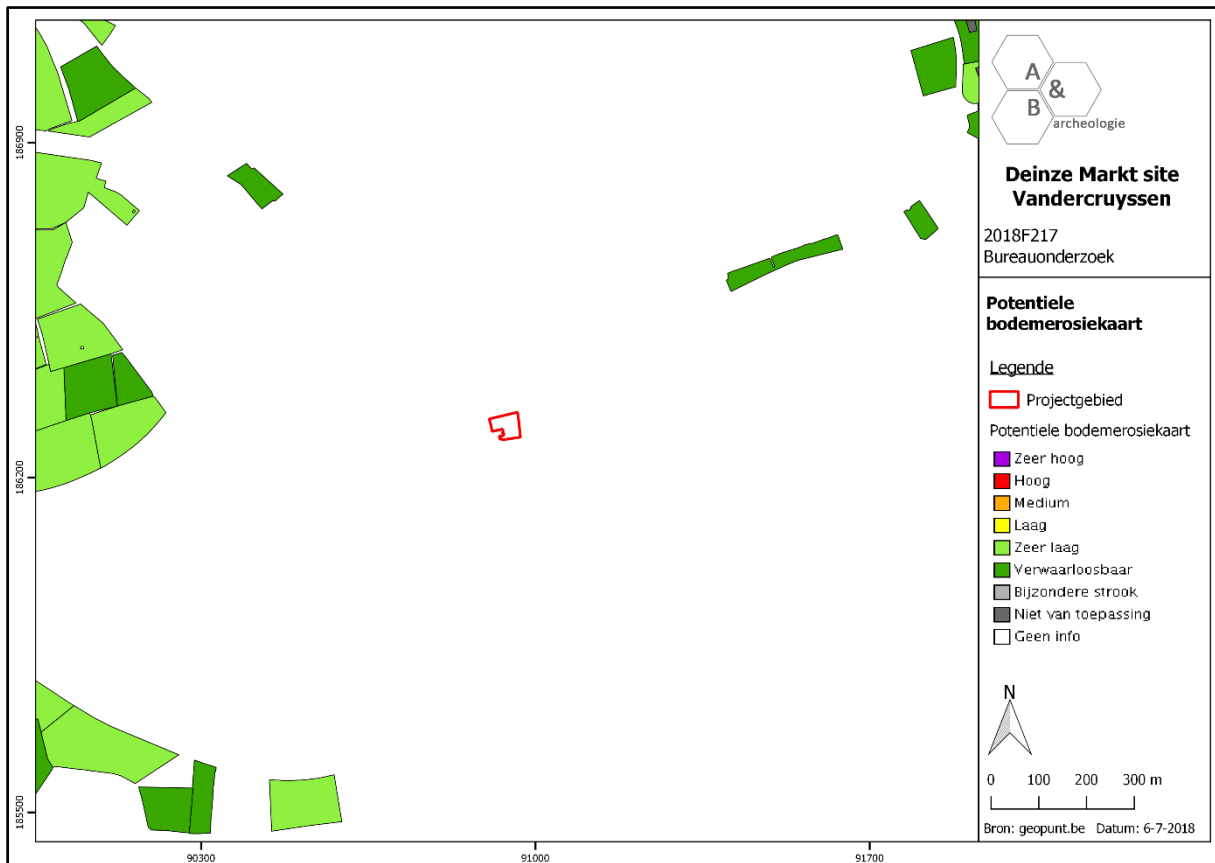
⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Historische stadskern van Deinze* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140018> (geraadpleegd op 11 juli 2018).

Figuur 12 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 13 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

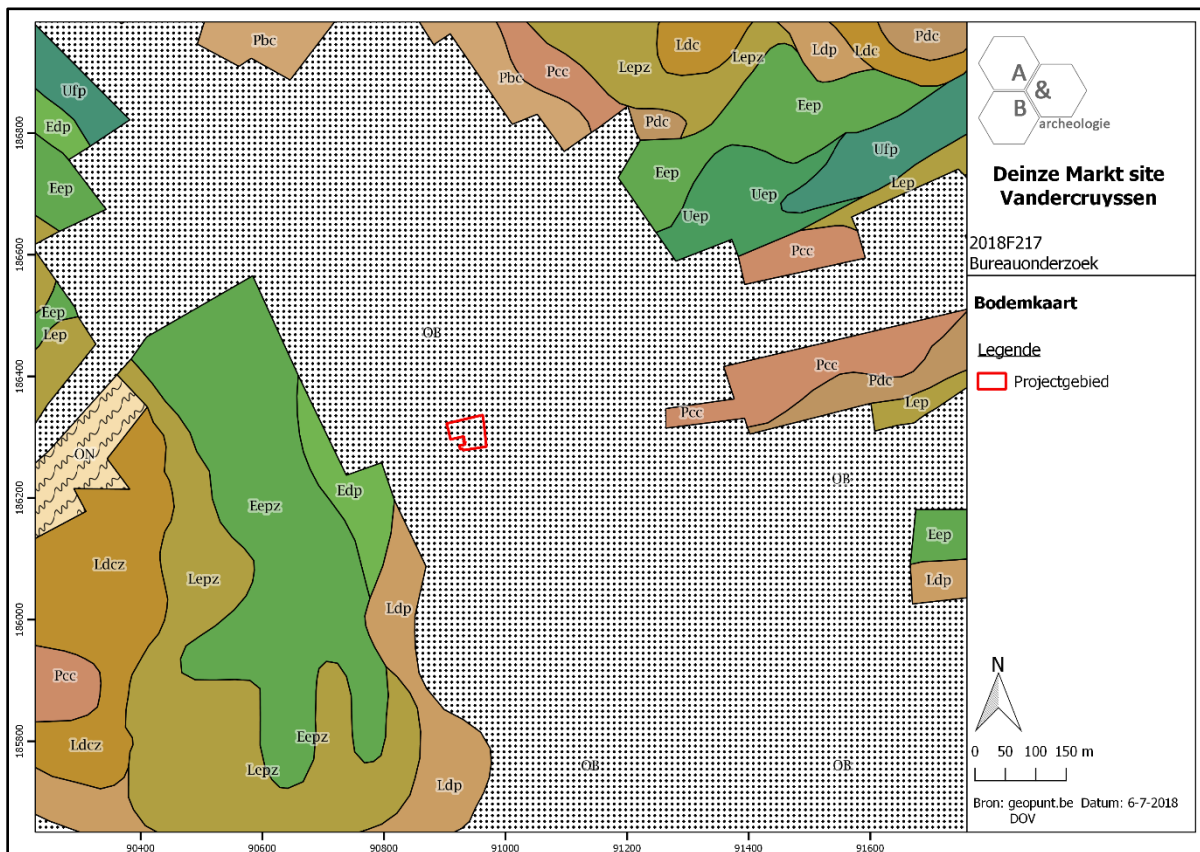
Het plangebied wordt gekarteerd als OB. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) zijn daar een voorbeeld van. De dichtstbij gekarteerde gronden in de omgeving betreffen:

- Ldp: matig natte zandleembodem zonder profiel
- Edp: matig gleyige kleibodem zonder profiel
- Eepz: sterk gleyige kleibodem zonder profiel

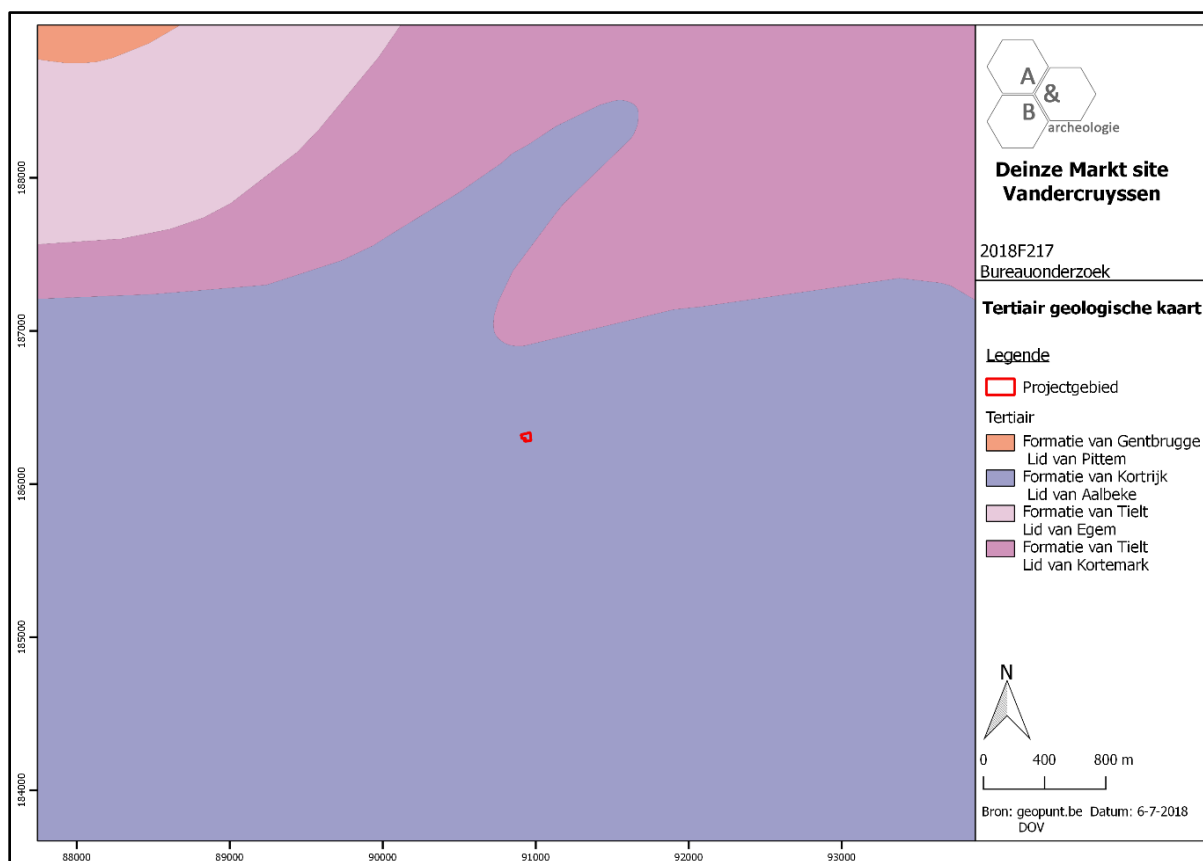
Deze gronden bevinden zich ten zuiden van het plangebied. Iets verder, ten oosten, zijn Pcc-gronden gekarteerd: matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.

2.3.4. Geologische situering

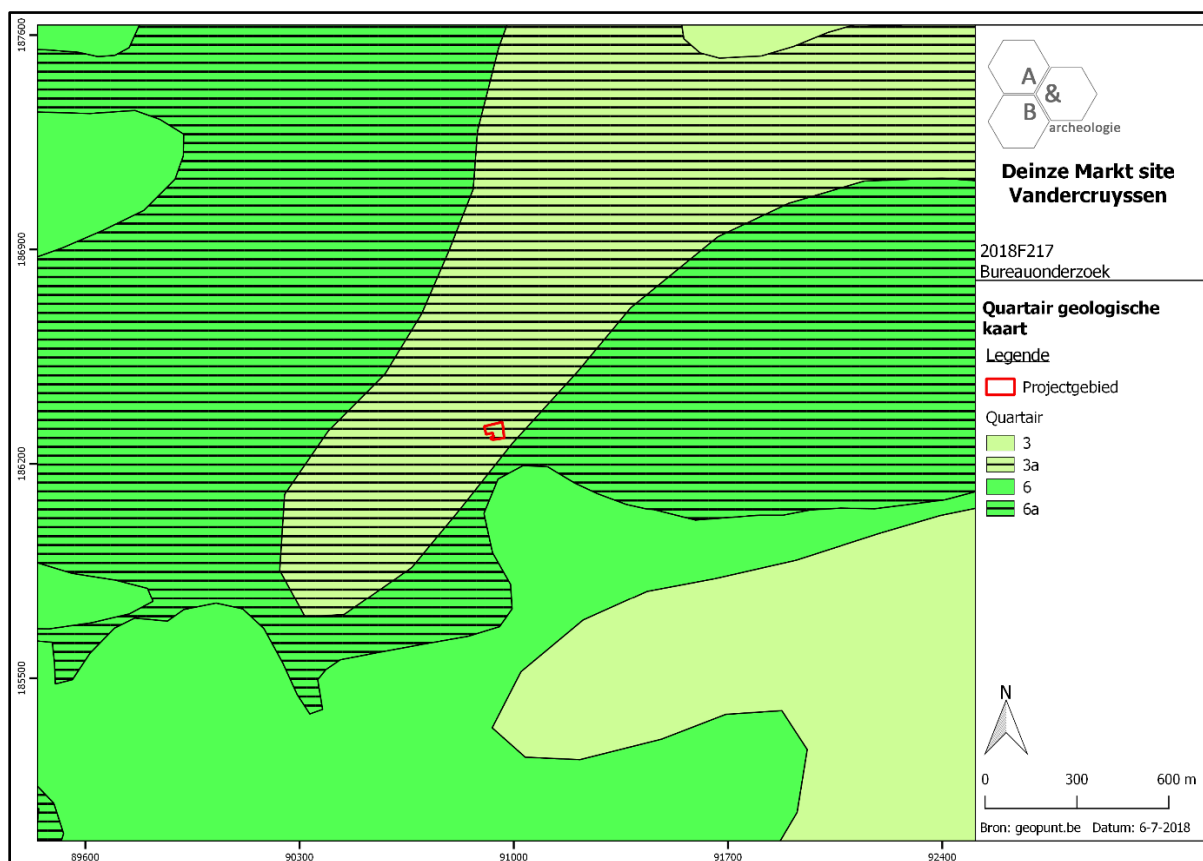
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk, meer bepaald het Lid van Aalbeke: donkergrijze tot blauwe klei, glimmers. De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 3a omschreven als volgt: Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen (a) bovenop de Pleistocene sequentie (3). De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

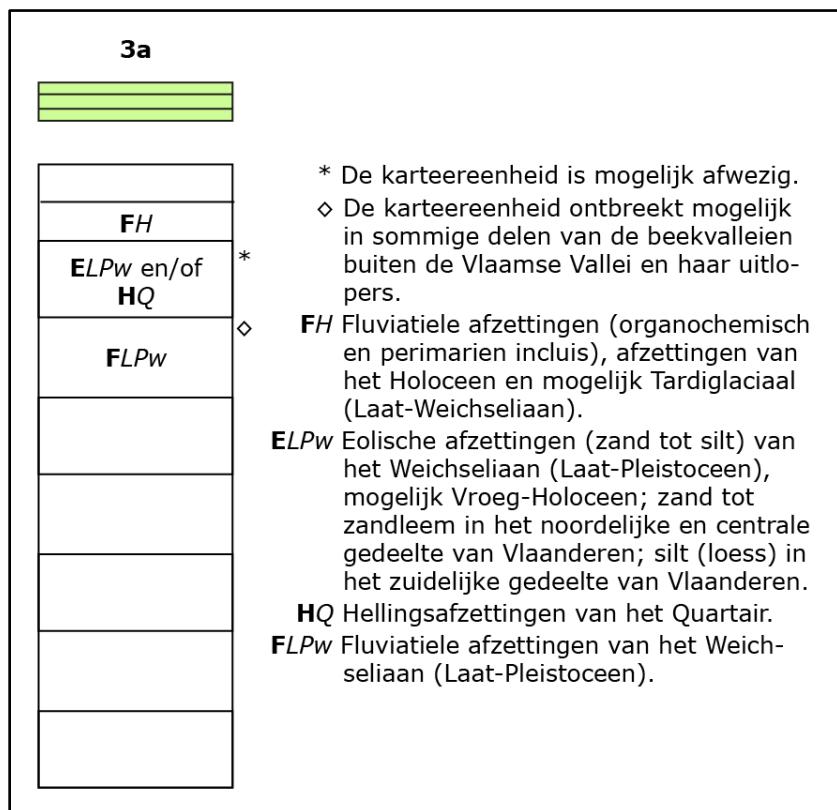
Figuur 15 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

Figuur 16 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 17 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 18 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁷

- Algemeen

De huidige stadskern van Deinze is ontstaan uit twee afzonderlijke bewoningskernen met name het oude Deinze 'Deinze-binnen' aan de noordelijke oever van de Leie en de kern van Petegem-aan-de-Leie 'Petegem-binnen' op de zuidelijke oever. De eerste vermelding van Deinze (*Dhunasa*, betekent etymologisch meander) stamt uit 840, verwijzend naar een kerk, gelegen op de noordelijke Leieoever. Tot op heden zijn geen tastbare bewijzen gevonden van dit oudste bedehuis. Van de romaanse kerk van omstreeks 1150 zijn wel nog elementen bewaard in het transept van de huidige kerk. In de loop van de 14de eeuw, waarschijnlijk na de brand van 1327, zien we een wederopbouw van de kerk in Scheldegotiek. Deze 14de-eeuwse kerk werd meermaals vernield, samen met de rest van de stad, maar is toch door herbouw en restauraties bewaard. Rondom de Onze-Lieve-Vrouwekerk bevond zich eeuwenlang het kerkhof, dat aanvankelijk heel wat ruimer was maar nadien is verkleind. Daarbij werden delen van het kerkhof ingenomen door huizen, zoals vastgesteld door archeologisch onderzoek. Omstreeks 1865 wordt dit kerkhof volledig opgegeven en is een nieuwe begraafplaats buiten de muren in gebruik. De zone ten zuiden van de kerk werd archeologisch opgegraven in het kader van de herinrichtings- en rioleringswerken van het plein. Het is niet onmogelijk dat het kerkhof zich ooit naar het noorden uitstreekte tot op het plangebied.

De eerste vermeldingen van Petegem-aan-de-Leie met de in oorsprong romaanse Sint-Martinus en Sint-Antoniuskerk dateren uit de 12de eeuw. Petegem was voor een groot deel grafelijk bezit. De heerlijkheid werd als leen aan de abdij van Drongen geschonken. De graaf van Vlaanderen had ca. 1090 de heerlijkheid van Drongen aan de heren van Aalst in leen gegeven. In 1293 ontving Petegem van Graaf Gwijde van Dampière stadsrechten. Op dit punt ontstond er een onderscheid tussen 'Petegem-binnen', het stedelijke deel, en 'Petegem-buiten' het landelijke deel met een aantal verspreide bewoningskernen. Archeologische gegevens met betrekking tot de pre-stedelijke en vroegstedelijke kern van Petegem-aan-de-Leie zijn op heden schaars. Gelet op de nauwe relatie tussen beide kernen een weerszijde van Leie, hun gestage evolutie tot ontluikende steden en hun samenvoeging vanaf 1469 kan het archeologisch potentieel van beide gelijkaardige ingeschat worden. Het grootste verschil tussen de middeleeuwse kern van 'Deinze binnen' en 'Petegem-binnen' situeert zich allicht het ontbreken van een vroege stadsversterking bij de laatstvernoemde.

De eerste gekende heren van Deinze waren de graven van Aalst in de 12de eeuw, die de heerlijkheid in leen hielden van de graven van Vlaanderen. Nadien behoorde het achtereenvolgens toe aan de familie de Courtenay (1193), de graven van Luxemburg (1275), de graaf van Vlaanderen Robrecht van Bethune (1316), Robrecht van Kassel, de graven van Bar en Filips de Goede (1431). Onder Albrecht en Isabella werd het verpacht aan de dochters van Maarten della Faille (1602). In 1625 schonk Filips IV

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Historische stadskern van Deinze* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140018> (geraadpleegd op 11 juli 2018); Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Markt* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/106817> (geraadpleegd op 11 juli 2018); Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Stadhuis Deinze* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/38016> (geraadpleegd op 11 juli 2018); Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Tabaksfabrieken N.V. Van der Cruyssen* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/38002> (geraadpleegd op 11 juli 2018).

de heerlijkheid aan Diego Messia, kapitein-generaal van de artillerie, en verhef het tot markizaat. De familie de Merode kocht het markizaat in 1632 en zou het tot het einde van het ancien régime behouden. Op de plaats van het vroegere 'prinsenhof' (een motte) van de graven van Vlaanderen bij de Leiebrug op het grondgebied van 'Petegem-binnen', bouwde Maximiliaan-Antoon de Merode, omstreeks 1652 het markizaat van Deinze (Tolpoortstraat 32). Dit markizaat werd aangetroffen bij archeologisch onderzoek in 2011 en is nog steeds *in situ* bewaard onder de vloerplaat van een huidig winkelpand.

In de 13de eeuw (vermoedelijk omstreeks 1242) had Deinze stadsrechten met eigen keure, privileges en omwallingsrecht. Reeds onder Johanna en Margaretha van Constantinopel (1211-1278) zijn versterkingen opgetrokken en onder graaf Gwijde van Dampiere (1278-1305) is de stadsgracht of Kaandel gegraven en werden toegangsbruggen en drie poorten gebouwd: de Brugse Poort, de Gentpoort en de Oudenaardsepoort. Door de oprichting van de omwalling kwamen ook het begijnhof op de Oostmeers en het hospitaal binnen de stad te liggen. Het is momenteel onduidelijk hoe de stadsomwalling eruit zag, maar uit archeologisch onderzoek aan de Brugse Poort blijkt toch dat deze van enige omvang geweest moet zijn. Het betrof een zwaar gefundeerd poortgebouw, aangelegd in de loop van de 14de-15de eeuw en eind 17de eeuw afgebroken. Uit het onderzoek blijkt ook dat er vanaf de Brugse Poort een muur vertrok, mogelijk de stadsmuur, die volgens sommige historische kaarten zoals Sanderus uit 1641 voornamelijk aan de kant van Gent was opgetrokken. De laatmiddeleeuwse stadsgracht is tot op heden herkenbaar in het tracé van de Kaandelbeek. De Kaandel is langs de huidige Mouterijdreef, bij de stadskernvernieuwing, terug open gemaakt waarna hij in het zuiden uitmondt in de Leie. In het noorden draait deze stadsgracht af naar het huidige Kongoplein. De gracht is hier gedempt maar het tracé is te volgen in de P. Benoitlaan en de G. Gezellelaan. Op de zuidelijke oever is het tracé nog te herkennen in de perceleringsgrenzen, die duidelijk richting de voormalige locatie van de historische Tolpoort lopen (Tolpoortstraat 76/75). Van fortificaties zoals een stadsmuur of bastions is niets bewaard gebleven.

Historische kaarten uit 1694 en 1786 tonen een 17de-eeuwse Vaubanversterking rond de stad met verschillende verdedigingsgordels. Hoewel de historische aanwezigheid van een volledig gerealiseerde verdedigingsgordel onwaarschijnlijk lijkt, blijkt uit de historische kaarten wel dat bepaalde defensieve structuren samenvallen met perceelsgrenzen op de Atlas der Buurtwegen en op de huidige kadastrale leggers. Dit doet vermoeden dat bepaalde defensieve elementen toch (deels) gerealiseerd werden. Ook de vondst van één brede grachtstructuur die de markt dwarste (10 meter breed, 2,80 meter diep) kan in verband gebracht worden met een historisch plan waarop Vaubanversterkingen aanwezig zijn. De vondst van een zgn. snaphaanslot van een musket (in gebruik tussen 1550 en 1650) plaatst deze gracht in de juiste periode en doet een militaire functie vermoeden.

Vanaf de 14de eeuw was Deinze een bloeiend economisch centrum, door de wolnijverheid en de productie van het 'ghesmoutte lakene'. Gerelateerd aan deze bloei is er vanaf de 14de eeuw ook de aanwezigheid van een stadshalle, een oorspronkelijk overdekte handelsruimte waar men het 'ghesmoutte lakene' keurde en verkocht. Latere evolutie tot een 'scepenhuus' waar het stadsbestuur en de stadswacht in zetelden en waar de rechtspraak plaatshad. De oudste verwijzing gaat terug tot 1382 bij de vernieling van de stad tijdens een conflict tussen de steden Gent en Brugge, waarbij de Onze-Lieve-Vrouwekerk en de stadshal vernield werden. Waarschijnlijk betrof het op dat moment nog een houten voorganger. In 1423 werd de stenen stadshalle gerealiseerd. Er volgden echter vele

vernielingen, herstellingen en heropbouwwerken tijdens de volgende eeuwen. In 1792 brandde de vermoedelijk laatste versie van de stadshalle af en dat betekende de definitieve verdwijning uit het straatbeeld. In 1843 openden de deuren van het huidige Deinse stadhuis, dat zich net ten noorden van het plangebied bevindt. De aanwezigheid van de funderingsresten van een goed bewaarde stadshalle inclusief beerput werd vastgesteld tijdens het archeologisch onderzoek van 2009-2012.

In 1469 werd 'Petegem-binnen' door Karel de Stoute bij 'Deinze-binnen' gevoegd en werd de macht en handelspositie van Deinze aanzienlijk vergroot. Ondanks talrijke vernielingen in 16de eeuw (o.a. de Beeldenstorm) en de 17de eeuw (veroveringstochten van Lodewijk XIV) kon Deinze zich handhaven als ambachts- en handelscentrum met zijn weekmarkten en drie jaarmarkten. In de 18de eeuw bloeide de huisnijverheid van linnen en vlas en werden talrijke brouwerijen en jeneverstokerijen opgericht. Ook het ambacht van huidenvetters en leerbewerkers was nog goed vertegenwoordigd. Het verbeteren van de grote steenwegen bevorderde handel en verkeer in aanzienlijke mate.

De stad bleef lang binnen haar muren, waarschijnlijk te wijten aan de bevolkingsstagnatie die de vele vernielingen en crisissen met zich meebrachten, maar ook omdat de stad beperkt was in zijn uitbreidingsmogelijkheden. In het zuiden, voorbij de Tolpoortstraat kon ze niet uitbreiden door de aanwezigheid van Petegem-aan-de-Leie. In het westen en in het oosten was er het heel natte alluviaal gebied van de Leie, dat voornamelijk als weide dienst deed. In het noorden, voorbij de Brugse Poort ontstond wel de wijk Brugse Poort. De stad en zeker de stationswijk kreeg het zwaar te verduren tijdens het eindoffensief van de Eerste Wereldoorlog. Bij de wederopbouw kreeg Deinze een ander uitzicht. De meeste oude huizen op de Markt en aan de Knok en de laatste vestingen verdwenen en brede lanen werden aangelegd.

- Markt en stadhuis

Het langgerekte centrale marktplaats van Deinze heeft zich vermoedelijk al in de loop van de volle middeleeuwen gevormd. De Markt is eigenlijk het stadscentrum. Vanaf de middeleeuwen was het de belangrijkste "straat" of "kassei". Oorspronkelijk enkel zuiddeel tussen Leiebrug en stadshal "Marks" genoemd met een verdeling in vis-, koren-, vlas-, boter- en hoendermarkt. "Markt" werd voor het eerst toegepast op hele straat in 1569. Zuidoostelijk deel bij de Leie zeker sinds 9de eeuw ingenomen door de Onze-Lieve-Vrouwekerk, voorheen met omringend, eerst omhaagd en beboomd, later ommuurd kerkhof. Afschaft onder Jozef II doch pas volledig verdwenen circa 1865. De huizen bij de loskaai ten zuiden van de kerk verdwenen circa 1900. De Leiebrug, thans een ijzeren ophaalbrug net ten zuidwesten van de kerk, werd vermoedelijk begin 14de eeuw op de plaats van het pont opgericht door de graven van Vlaanderen, die een jaarlijkse tol innen. Sinds 1578 in handen van de stad. Herhaaldelijk vernield en vernieuwd als draai- of ophaalbrug. De huidige brug met metalen bovenbouw en elektromechanische uitrusting, werd voltooid in 1950. Uit de archeologische sonderingen ter hoogte van de Markt blijkt dat er een gevarieerd en omvangrijke archeologisch bodemarchief aanwezig is met een relatief goede bewaring. De algemene stratigrafie wordt getypeerd door de aanwezigheid van een post-middeleeuwse ophogingsfase en een zwartgrijze antropogene middeleeuwse occupatielaag die rust op een lichtgrijze bodemhorizont met hier en daar drainagegreppels en of karrensporen die doorlopen in de moederbodem. Diepere archeologische structuren zijn aanwezig, waaronder grachten, kuilen, paalkuilen en drenkpoelen (zie ook 2.5.). Tussen het Emiel Clausplein en de Ramstraat (het plangebied bevindt zich in deze

zone) is de antropogene bewoningslaag opmerkelijk dikker dan in de zone tussen de Ramstraat en de Brugse Poortstraat.

De vroegere stadshal, opgericht in 1423 bevond zich in het midden van de Markt, iets ten zuiden van de Ramstraat. Herhaaldelijk vernietigd en heropgebouwd op de 15de-eeuwse funderingen doch volledig verdwenen in 1792 in een hevige brand. Grondvesten door spoedopgravingen in 1976 juist gelokaliseerd.

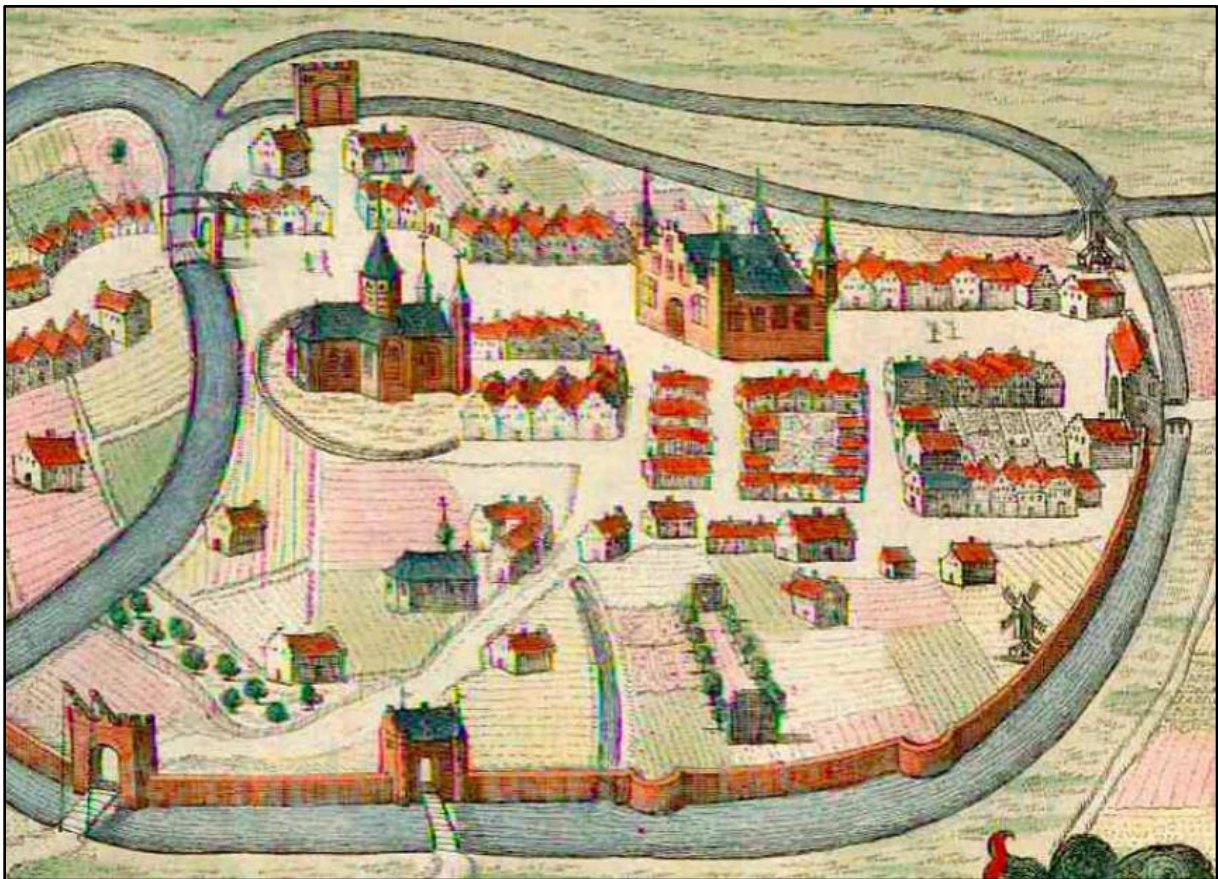
De oorspronkelijke oude bebouwing van de Markt (onder meer verschillende diephuizen met trap- of topgevel en talrijke herbergen) is grotendeels verdwenen, onder meer tijdens de Eerste Wereldoorlog. Thans is het een breed, noord-zuid georiënteerd plein (oorspronkelijk was de "straat" veel smaller) met lichte afbuiging naar het noordwesten, begrensd door de Leie met ophaalbrug (zuiden) en het Schipdonkkanaal (noorden) terwijl de achtergevels en -bouwen (voorheen talrijke industriegebouwen, brouwerijen en zijdefabriekjes) en tuinen aan de westzijde uitzagen op de stadsgracht of Kaandel (thans grotendeels gedempt). Tot 1884 stond ook nog een houten korenwindmolen bij de Kaandel aan de Brugsepoort. Aan de oostzijde leidden de verschillende oude straatjes (de huidige Ram- en Meulenstraat) eveneens naar de Kaandel of omringende stadsgracht. Huidige bebouwing overwegend uit 19de en eerste helft 20ste eeuw, veelal met aangepaste parementen of puien. Beeldbepalend zijn een aantal bepleisterde en beschilderde burgerhuizen uit tweede helft 19de eeuw met meestal twee of drie bouwlagen. Daarnaast komen enkele begin 20ste-eeuwse huizen voor met geglazuurd en/of bakstenen parementen (zoals nummer 19, dat dus zal worden afgebroken). Recent werd veel oudere bebouwing gesloopt voor nieuwe en hoge bouw.

In 1837 werd de aanzet gegeven voor de bouw van een nieuw stadhuis door de aankoop van drie privé-huizen en de benoeming van architect De Noyette. Hij werd te duur bevonden en uiteindelijk vervangen door architect Ange de Lancker uit Aarsele. Het huidige stadhuis werd uiteindelijk vanaf 1840 opgetrokken en begin 1843 werd het door de stadsdiensten betrokken. Omwille van kostenbesparing werd de receptiezaal niet afgewerkt en de trap van eerste naar tweede verdieping niet aangebracht. De benedenverdieping deed dienst als café en conciërgewoning. In 1874 vertrok het vrederecht uit het gebouw waarna het steeds verder versierd werd. De tweede verdieping lijkt nooit afgewerkt te zijn. Het gewelf van de raadzaal verhinderde immers het functioneel maken van dat verdiep waardoor de vensters blind zijn. Over de inrichtingsdatum en authenticiteit van de raadzaal zelf bestaat onzekerheid. Inwendig grotendeels vernieuwd en uitgebreid in de jaren 1970.

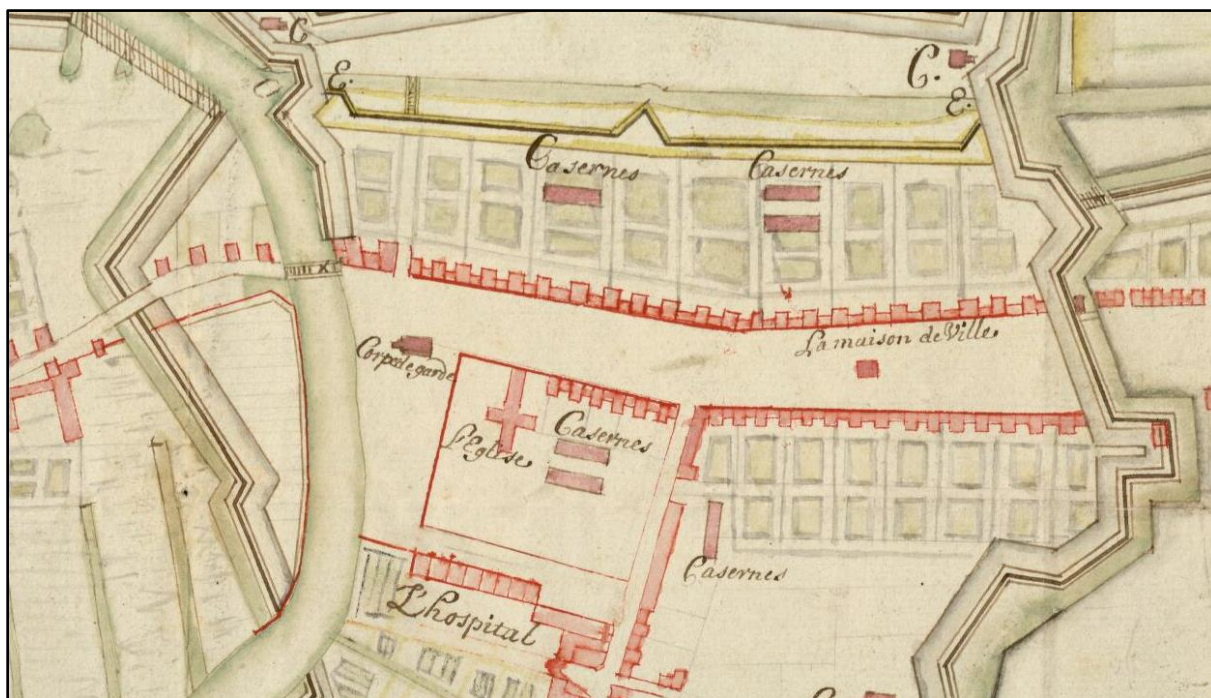
- Siteniveau

De evolutie van het plangebied sinds de 17de eeuw is min of meer te volgen aan de hand van cartografische bronnen. Hoe de site er voordien uitzag, is niet geweten. Op de kaart van Blaeu, voor het eerst weergegeven in *Flandria Illustrata* van Sanderus (1641-1644) kan het plangebied gesitueerd worden ter hoogte van een bouwblok met achterliggend open gebied, vermoedelijk tuinen. Het is op basis van deze kaart niet duidelijk of de rooilijn van het bouwblok overeenkomt met de huidige voorgevellijn. De Onze-Lieve-Vrouwekerk, de brug over de Leie en de Markt met stadshal zijn duidelijk herkenbaar. Deze elementen zijn ook zichtbaar op de kaart van Goubet uit 1694, zij het iets schematischer voorgesteld aangezien deze kaart focust op militaire zaken (stadsversterking, militaire gebouwen). Belangrijk is dat ter hoogte van het plangebied achter de gebouwen aan de Markt

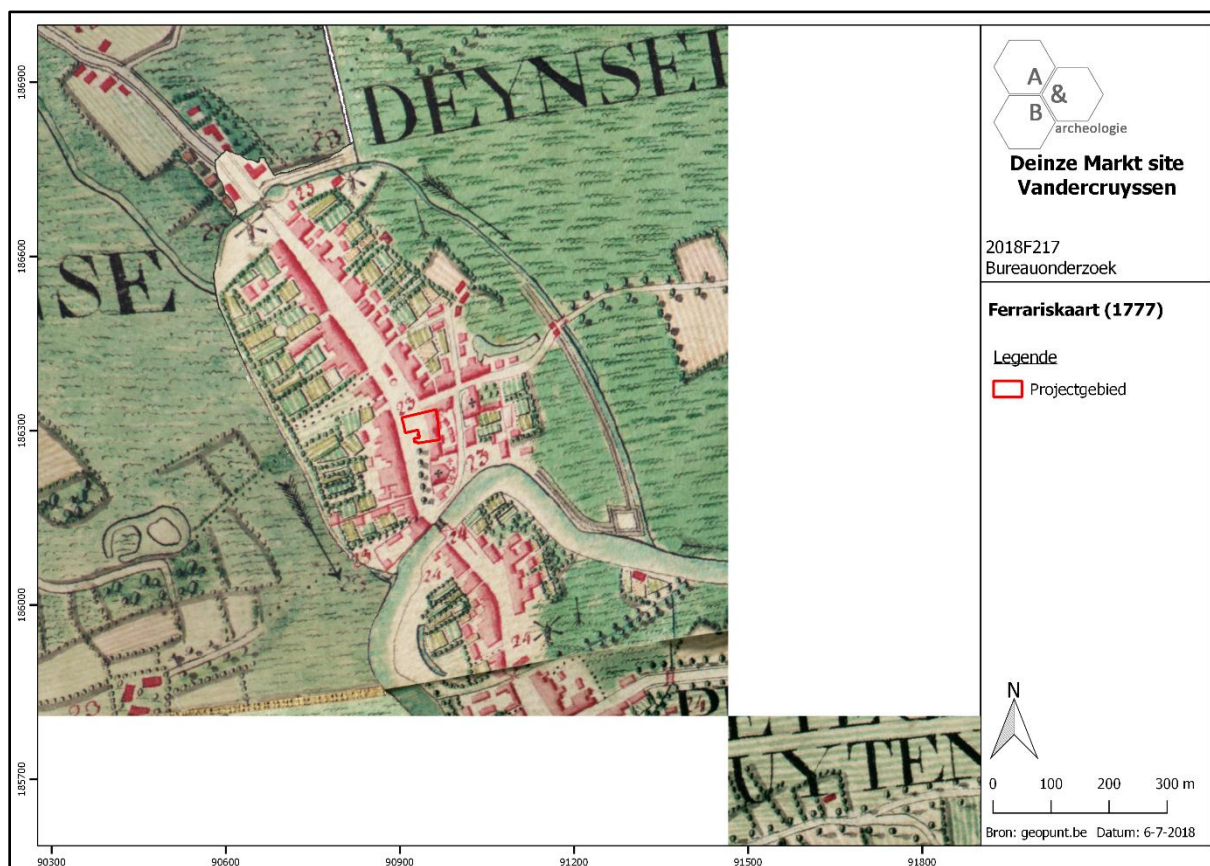
(rooilijn lijkt overeen te komen met huidige) twee noordzuid georiënteerde gebouwen worden gesitueerd en aangeduid als Casernes. De situering op de Ferrariskaart (zie figuur 21) moet iets opschuiven naar het zuidoosten. Aan de Marktzijde zijn gebouwen aanwezig, met erachter (richting Kaaistraat) een open zone waarin zich ook een aantal gebouwtjes bevinden. Het is niet duidelijk of deze teruggaan op de kazernes van eind 17de eeuw; in ieder geval is het geen huizenrij langsheen de Kaaistraat, de gebouwtjes bevinden zich in de open zone. Een huizenrij langsheen de Kaaistraat wordt wel aangeduid op de kaarten uit het midden van de 19de eeuw. De gebouwtjes in de centrale open zone zijn verdwenen. De meeste precieze projectie is te zien op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840. Aan de zijde van Markt zijn ter hoogte van het plangebied aaneensluitende 3 woningen te zien, aan de zijde van de Kaaistraat 5, met een tussen de meest noordelijke woning en het tweede gebouw een kleine doorgang – vermoedelijk op de plek van de huidige doorgang naar de Kaaistraat. De ruimte tussen beide huizenrijen is vermoedelijk in gebruik als tuin. Aan de Markt is net te noorden van het plangebied een groter gebouw afgebeeld, vermoedelijk is dit het stadhuis dat rond 1840 werd opgetrokken. Een gelijkaardige situatie is te zien op de Poppkaart (aan de Marktzijde zijn nu 4 huizen/percelen te zien). De Vandermaelenkaart is minder gedetailleerd, maar toont een gelijkaardig beeld; de projectie op figuur 24 moet evenwel iets opschuiven naar het noorden.

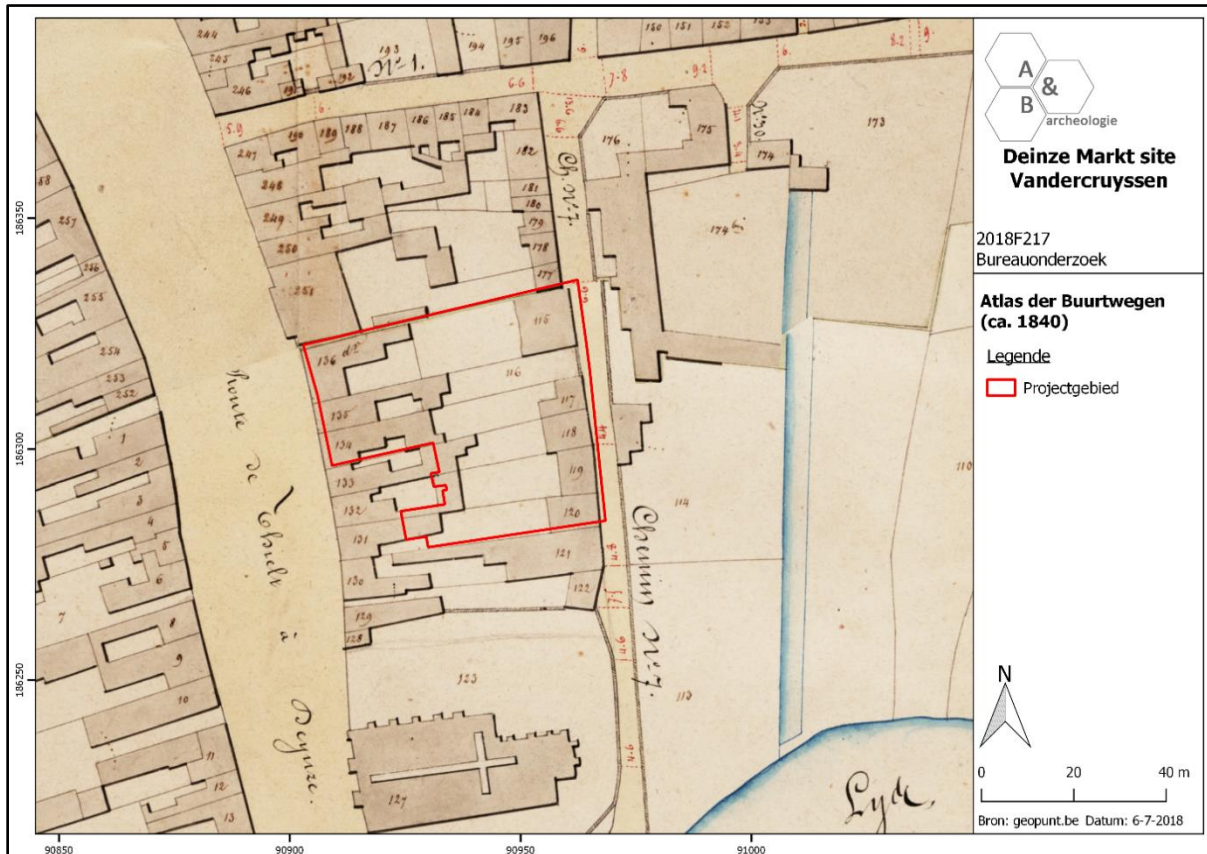
Figuur 19 Uitsnede uit de kaart van Blaeu (1641-1644) met benaderende aanduiding van het plangebied (bron: <https://www.sanderusmaps.com>).

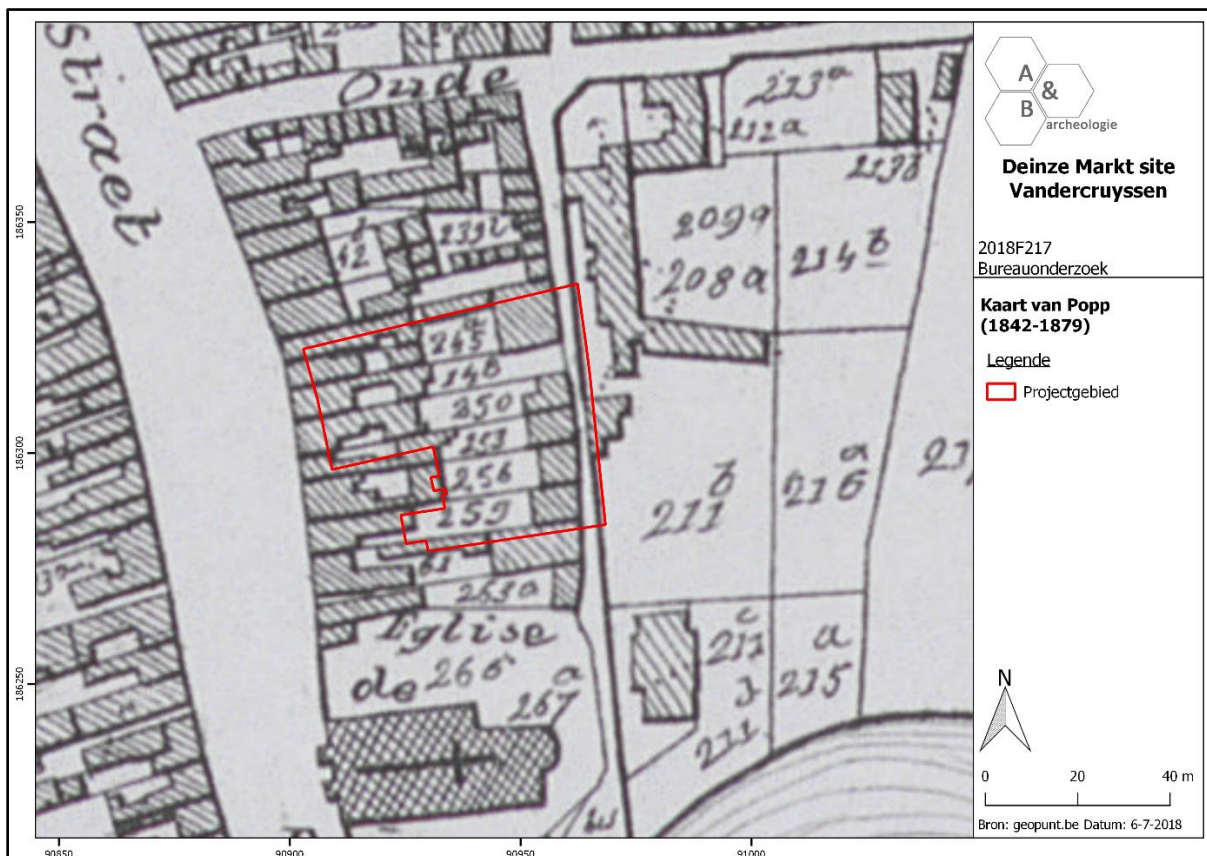
Figuur 20 Uitsnede uit de kaart van Goubet (1694) met aanduiding van het plangebied (bron: https://search.arch.be/imageserver/topview.php?FIF=510/510_0002_000/510_0002_000_00440_000/510_0002_000_00440_000_0_0001.jp2).

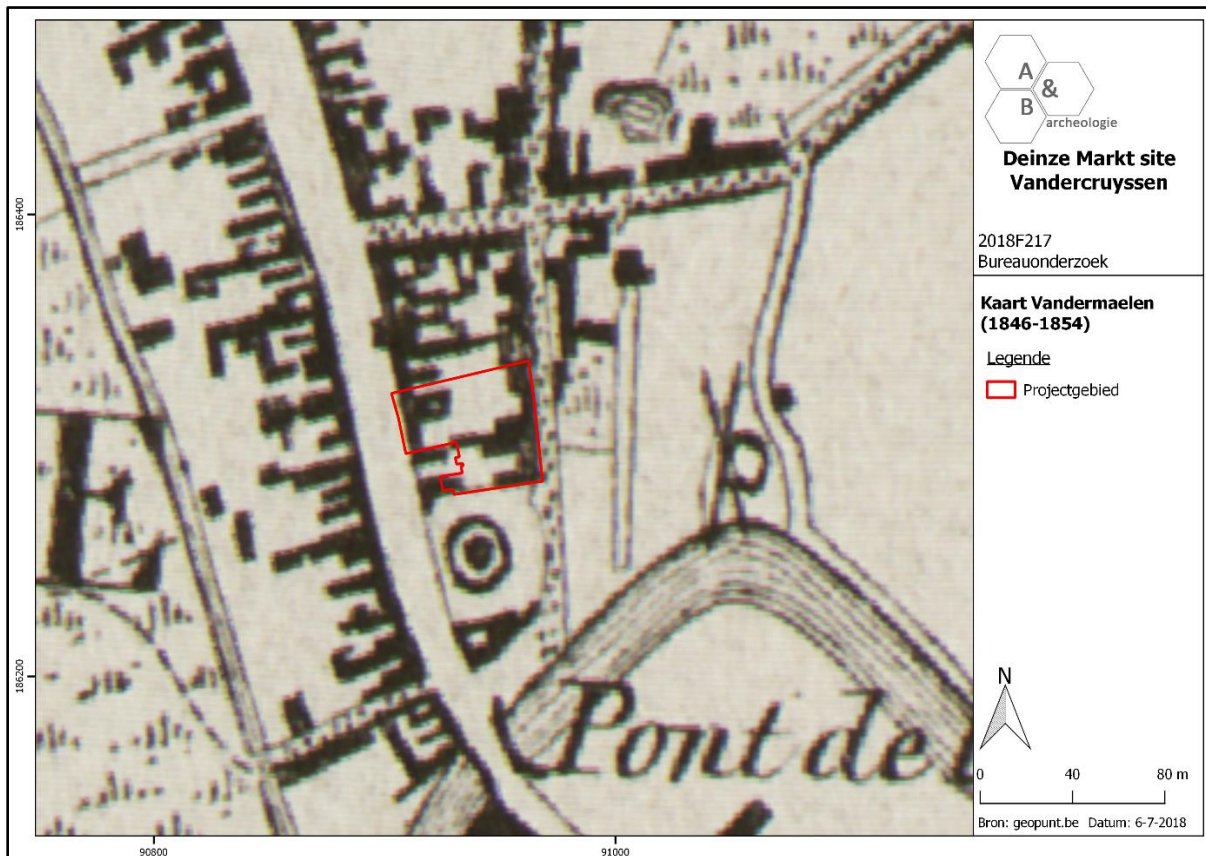
Figuur 21 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 22 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

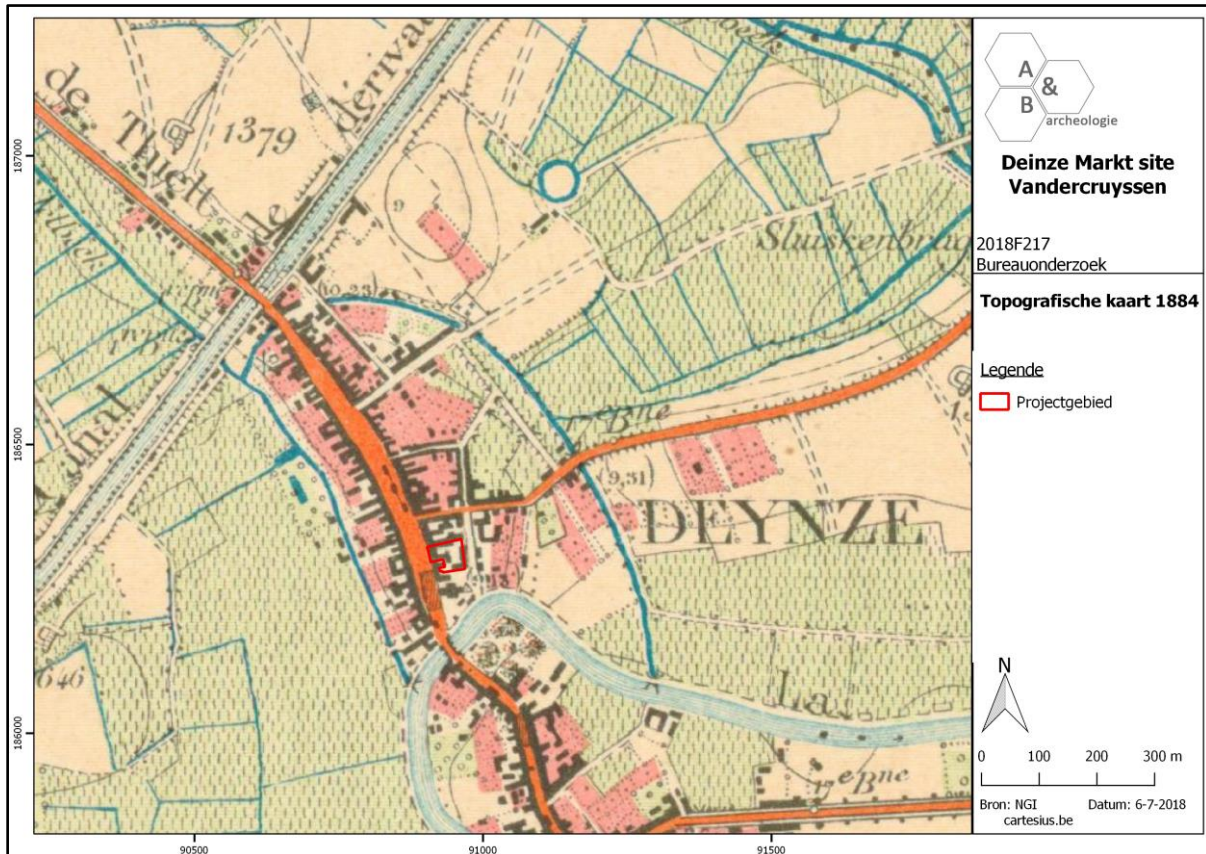

Figuur 23 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).

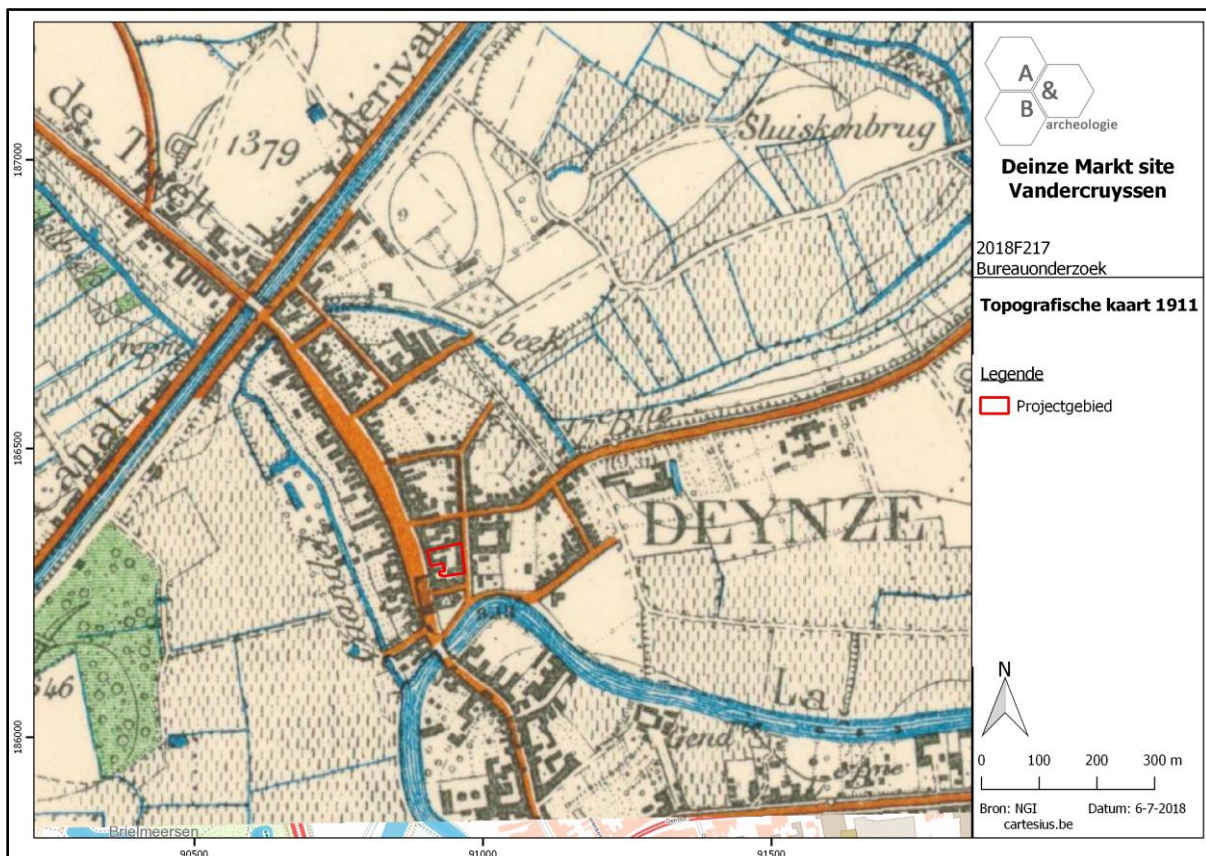

Figuur 24 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

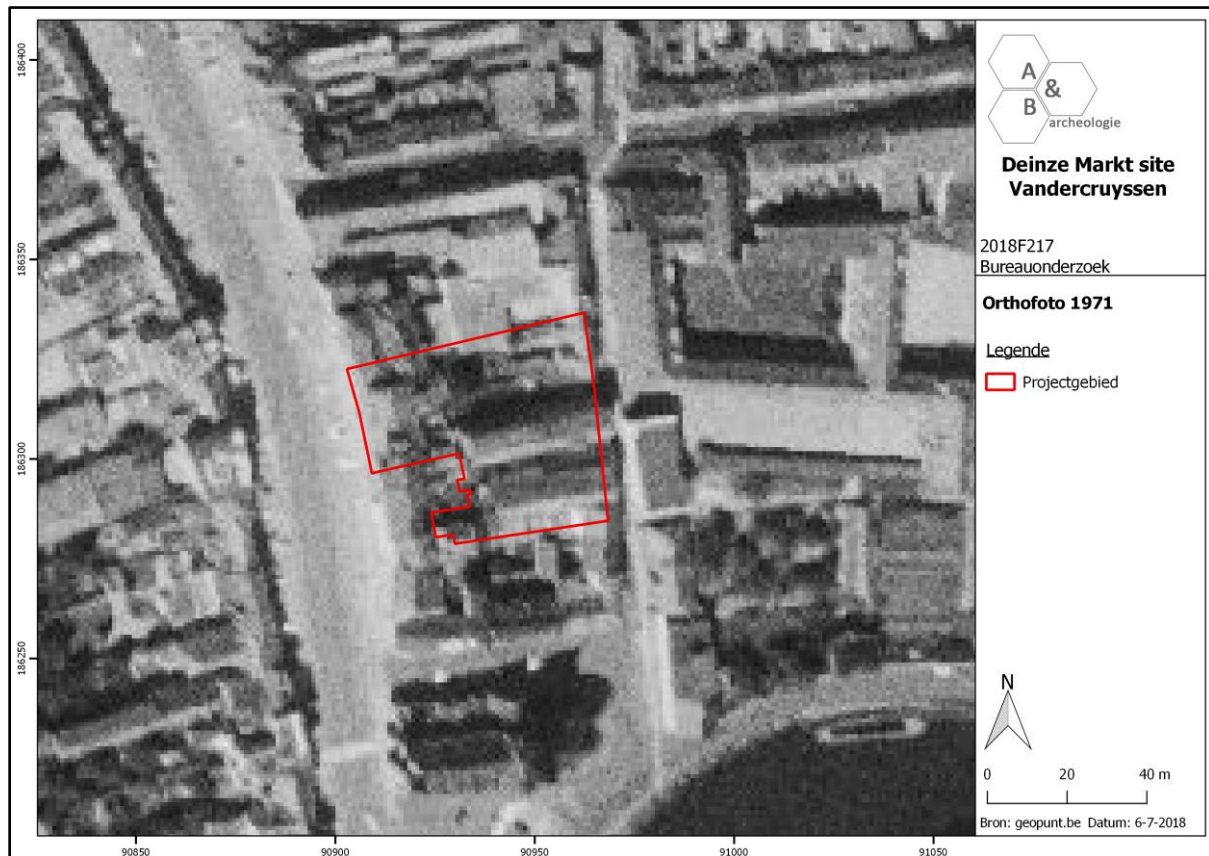
Geen enkel van de gebouwen afgebeeld op deze kaarten van midden 19de eeuw zijn op heden nog bewaard, zowel niet aan de Markt als aan de Kaaistraat. De situatie aan de zijde van de Kaaistraat veranderde drastisch rond 1872. De huidige fabrieksgebouwen aan de Kaaistraat gaan terug op de tabaksfabriek opgericht in 1872 door P.L. Van der Cruyssen uit Nevele waar zijn broer in dezelfde periode eveneens een tabaksfabriek oprichtte. Oudste gedeelte (zuiden) met bakstenen straatgevel met twee bouwlagen, rechthoekige vensters onder I-latei en getralied op de begane grond, onder sheddaken, vermoedelijk vernieuwd en uitgebreid na de Eerste Wereldoorlog. Noordelijk deel met bureel en opslagruimten gebouwd in 1937 naar ontwerp van architect W. Rooms (zie plintsteen). Betonnen skeletbouw van twee en vier bouwlagen met baksteenvulling en geelbakstenen voerpuntgevel met hijsbalk rechts. Brede rechthoekige vensters met ijzeren ramen en omlijsting van geglazuurde tegels. De gebouwen werden vastgesteld als bouwkundig erfgoed in 2009. Het enige wat momenteel nog overeenkomt met de midden 19de-eeuwse situatie aan de Kaaistraat, is de indeling met een gebouw in het noorden, vervolgens een doorgang en dan opnieuw bebouwing. De bebouwing op het plangebied aan de Marktzijde dateert ten vroegste van eind 19de-begin 20ste eeuw. Op de topografische kaarten van eind 19de-begin 20ste eeuw is de algemene indeling (gebouwen aan Marktzijde, gebouwen aan de Kaaistraat, open zone tussenin) te zien. De gebouwen aan de Kaaistraat zijn op dat moment al in gebruik als tabaksfabriek, de grote centrale fabriekshal is nog niet afgebeeld want deze dateert uit 1937. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige situatie reeds afgebeeld, sinds dan zijn er geen veranderingen meer waar te nemen aan het gebouwenbestand.

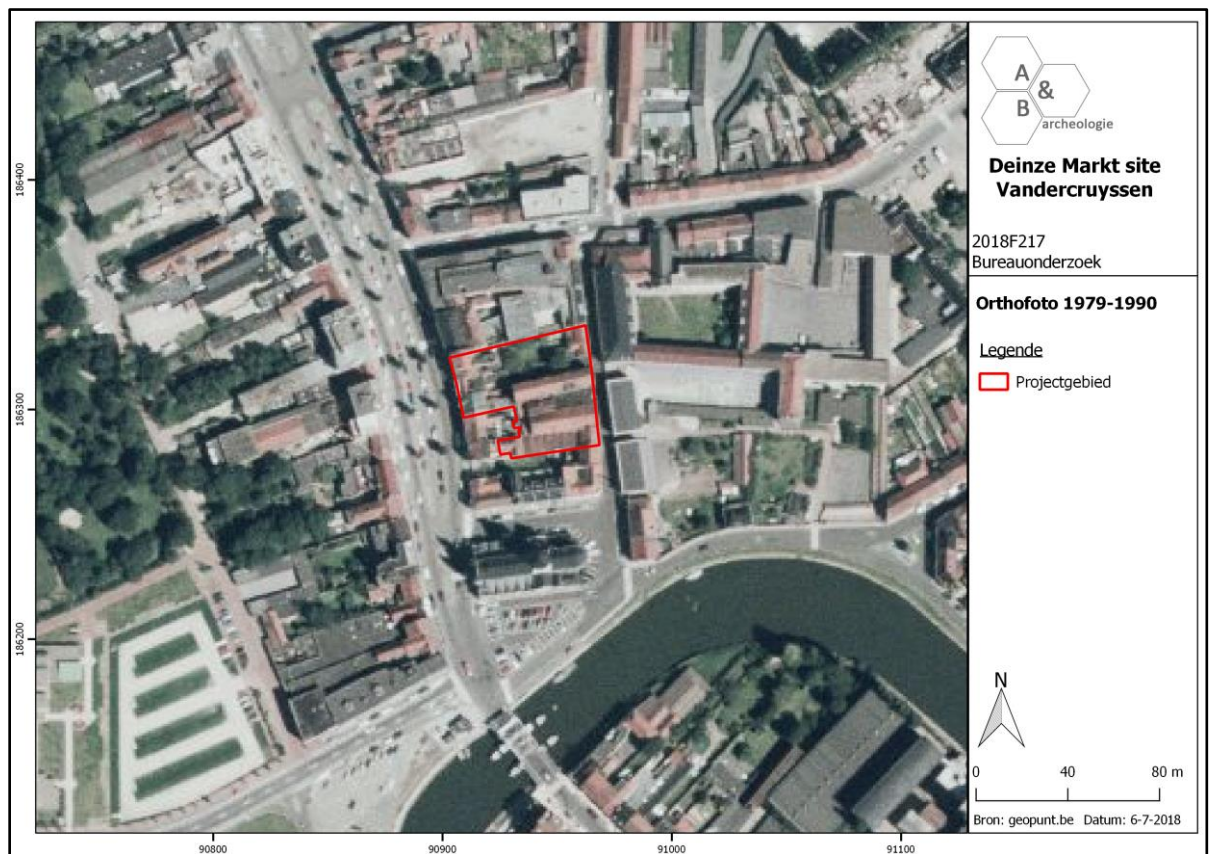
Figuur 25 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).

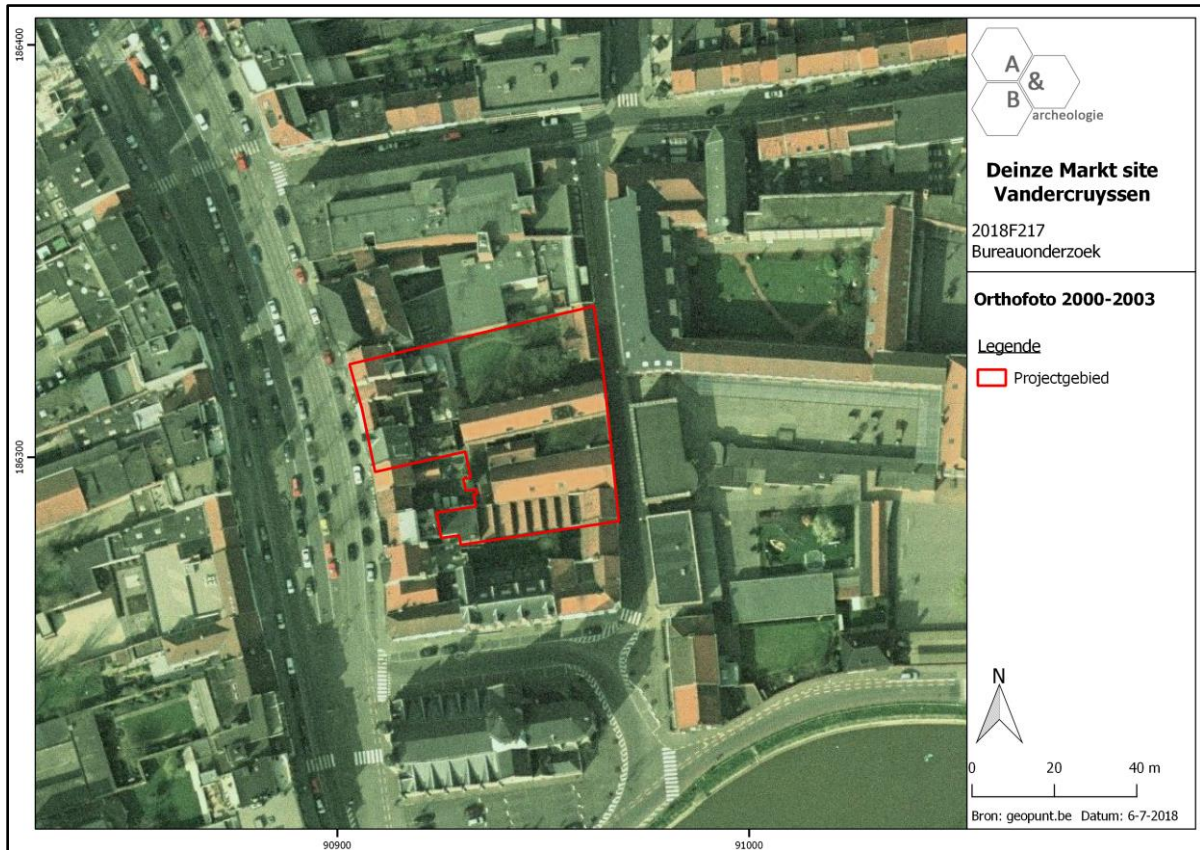
Figuur 26 Uitsnede uit de topografische kaart van 1911 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centraal Archeologische Inventaris worden meerdere sites aangegeven nabij het plangebied. Eén site is zelf gelegen op het plangebied zelf: CAI Locatie 970557, in de tuin van het huis Markt 19. Een gepolijste bijl uit het neolithicum werd als losse vondst gevonden in 1913 door dhr. Van der Cruyssen, tijdens funderingswerken in de tuin van het huis vlak naast het stadhuis, op 2,70m diepte.

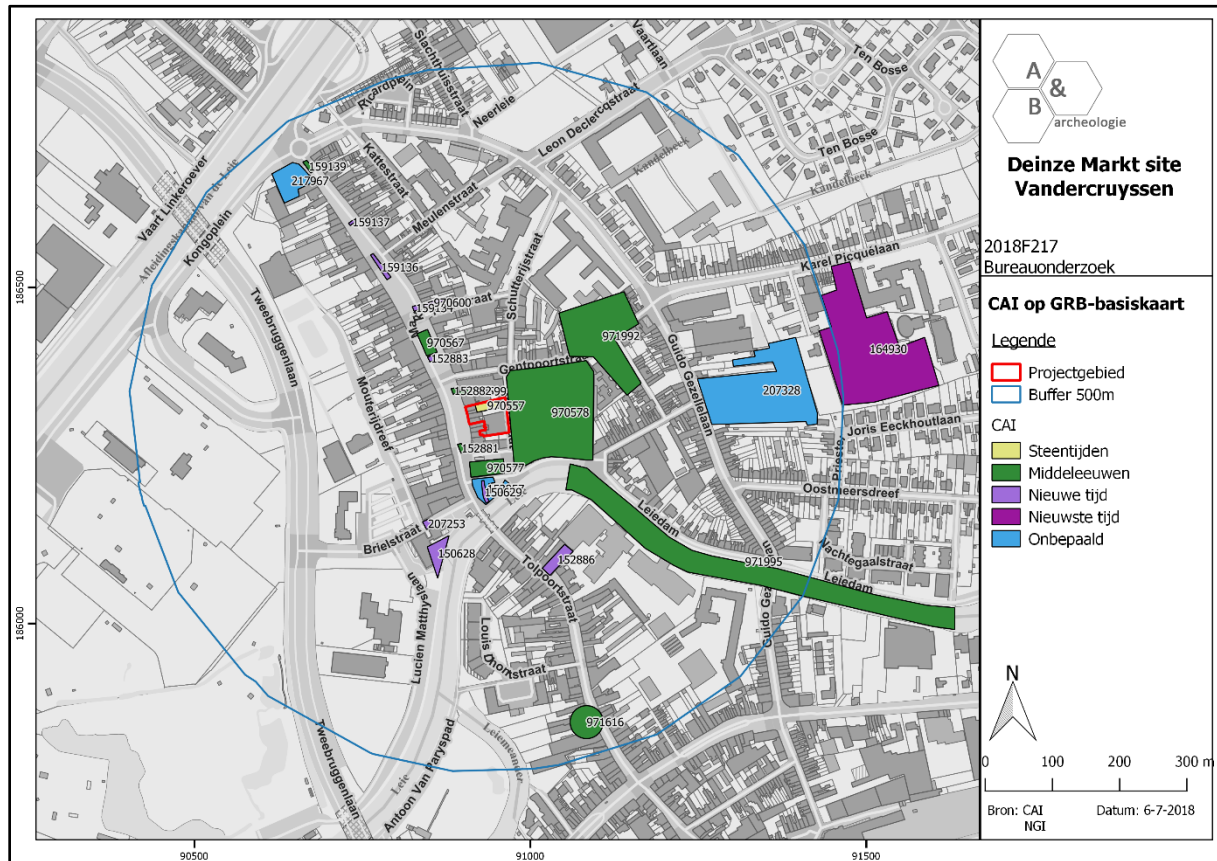
Zoals eerder aangehaald werd er op de Markt ook reeds een archeologisch onderzoek uitgevoerd. Twee proefputten bevonden zich nabij het plangebied. CAI Locatie 152881, Markt proefput 1, is gelegen ten zuidwesten van het plangebied. Er werd een volmiddeleeuwse occupatielaag aangetroffen, de zgn. zwarte laag, die zich beperkte tot een dunne lens die lokaal verstoord werd door recentere ingrepen. Er werd een beperkte hoeveelheid vondstenmateriaal gevonden, een aantal paalkuilen (die wijzen op houtbouw) en greppels waarin roodbeschilderd aardewerk aanwezig was. CAI Locatie 152882: Markt proefput 2, was ten noordwesten van het plangebied gelegen. Er werd een poel aangetroffen, gekenmerkt door een omvangrijk humeus pakket met aan het oppervlak dierlijk botmateriaal en aardewerk. Er werden intacte houten paaltjes herkend. Deze paaltjes maakten deel uit van meerdere, opeenvolgende vlechtwerkbeschoeiingen. Deze opbouw wijst op de aanwezigheid van een poel. In de poel werd nederzettingsafval gedumpt. Datering 13de eeuw. In de poel: aanzienlijke hoeveelheden bewerkt leer (o.a. schoenzolen met reparatiesporen, bovenleer); aardewerk: gebruiks aardewerk en een beperkte hoeveelheid hoogversierd aardewerk; dierlijk botmateriaal, vnl. rund. Ook werden greppels teruggevonden, die vergelijkbaar waren met de sporen in proefput 1 en vermoedelijk dus ook dateren uit de 10de-12de eeuw

Ter hoogte van het stadhuis is CAI Locatie 970599 gelegen. In 1934 werden funderingen van een herberg (Het Coorenhuys, later 'In den Opzet', reeds vermeld in 1361) aangetroffen bij controle van nieuwbouwwerken.

Aan de overzijde van Kaaistraat is de grote CAI Locatie 970578 aangeduid: het Sint-Blasiushospitaal. De stichting van een hospitaal klimmen op tot de 12de eeuw met een eerste bloeiperiode rond ca. 1200. Eerste vermelding als Onze-Lieve-Vrouwehospitaal in 1232. Aanvankelijk een kloostergemeenschap van broeders en zusters, na 1400 enkel bediend door Augustinessen (1427). Eerste vermelding als Sint-Blasiushospitaal in 1455 met kapelwijding in 1456 en 1522. Volgens stadsrekeningen verwoest in 1584, nieuwe bloeiperiode en verdere uitbreidingen in de 17de eeuw en later. Nieuwe kapel in 1672. Het complex deed dienst als stadsgevangenis tussen 1800 en 1843. De gemeenschap hospitaalzusters werd ontbonden in 1806; in 1816 overgenomen door de zusters Maricolen die er een klooster en school oprichtten. Er vond op deze locatie nog geen archeologisch onderzoek plaats.

De Onze-Lieve-Vrouwekerk is opgenomen als CAI Locatie 970577, maar werd nog niet archeologisch onderzocht. Het Sint-Poppoplein ten zuiden van de kerk werd in 2009 onderzocht door middel van een proefsleuf, waarbij delen van de 18de-eeuwse gebouwen die ooit op het kerkplein stonden werden aangetroffen: restanten van een kelder, een oudere muur en een kleinere ingegraven structuur werden aangetroffen (CAI Locatie 150629). Daaropvolgend werd in 2010 een archeologische opgraving uitgevoerd (CAI Locatie 152957) waarbij resten van het voormalig kerkhof met meer dan 100 inhumaties werden aangetroffen, inclusief de verdwenen kerkhofmuren. De

graven doorsnijden elkaar echter niet, vanwege regelmatige ophogingen van het terrein. Het kerkhof was in gebruik gedurende verscheidene eeuwen, de vroegste gebruiksfase is echter onbekend. In de zone grenzend aan de Leie werd een gebouwencomplex blootgelegd: muurresten van 3 kelders, 2 beerputten, waterput en stallingen of schuren zonder vloerverharding. De gebouwen centreren zich rondom een centrale binnenplaats met waterput. Het complex is te dateren in de 17de eeuw.

Figuur 30 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het plangebied is gelegen in de stadskern van Deinze, net ten oosten van de Markt en ten noorden van de Onze-Lieve-Vrouwekerk, die mogelijk teruggaat tot de 9de eeuw. Rond deze kerk lag lange tijd een groot kerkhof, de kans is niet onbestaande dat dit zich uitstreckte tot in het plangebied; er zijn echter geen bronnen gekend die dit kunnen staven. Ten noordwesten bevond zich tussen 1423 en 1792 de stadshal op de markt, grenzend aan de noordzijde van het plangebied werd in 1840 het huidige stadhuis gebouwd op de plek van een 14de-eeuwse herberg. Aan de overzijde van de Kaaistraat, die de oostgrens van het plangebied vormt, was lange tijd een hospitaalcomplex gelegen (nu een school) dat teruggaat tot de 12de eeuw. Het plangebied zelf was volgend cartografische bronnen aan de zijde van de Markt zeker al bebouwd in het midden van de 17de eeuw, met ten oosten ervan een open zone, vermoedelijk in gebruik als tuin. Langs de Kaaistraat was op dat moment vermoedelijk nog geen bebouwing aanwezig. Een kaart uit 1694 geeft op de tuinzone twee noordzuid georiënteerde gebouwen, kazernes, weer. Deze komen mogelijk overeen met enkele gebouwtjes op deze plek die zijn aangeduid op de Ferrariskaart uit ca. 1777. Op de kaarten uit het midden van de 19de eeuw zijn deze gebouwtjes niet meer te zien, op dat moment verschijnt echter wel een huizenrij aan de Kaaistraat. Deze huizenrij is momenteel niet meer bewaard, ze verdween door het oprichten van een tabaksfabriek in 1872 en de uitbreiding ervan in 1937. De oude huizen aan de Markt werden vanaf eind 19de-begin 20ste eeuw afgebroken en volledig vervangen door nieuwe gebouwen, inclusief diepe kelders over de volledige oppervlakte van de woningen. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige situatie reeds afgebeeld, sinds dan zijn er geen veranderingen meer waar te nemen aan het gebouwenbestand. De bestaande kelders van de huizen aan de Marktzijde hebben op deze plek voor een zeer grondige verstoring gezorgd, de kans is zeer klein dat er onder de keldervloeren nog archeologische restanten van bijvoorbeeld (post)midleleeuwse bebouwing bewaard zijn.

- Er kan een hoog archeologisch potentieel toegekend worden aan het plangebied. Het is gelegen in de stadskern, vlakbij de Onze-Lieve-Vrouwekerk (mogelijk 9de-eeuw) en langsheen de Markt, die een aloude handelsfunctie kent. Het hoge potentieel van de omgeving werd reeds aangetoond door archeologisch onderzoek van enkele proefputten op de Markt, waarbij onder meer 10de-12de-eeuwse greppels, een 13de-eeuwse poel en een volmiddeleeuwse occupatielaag werden aangetroffen (de zgn. zwarte laag, die zich beperkte tot een dunne lens die lokaal verstoord werd door recentere ingrepen). In de tuin van Markt 19 werd in 1913 een gepolijste bijl uit het neolithicum als losse vondst gevonden op een diepte van 2,70m.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Een deel van de geplande werken is reeds vergund: sloop woningen Markt 13-19 en tuingebouw Markt 19, en bouwen meergezinwoning; en sloop fabrieksgebouw Kaaistraat 6. Bij de sloop van de

gebouwen worden eveneens de bestaande kelders en bodemplaten verwijderd. Deze zijn tamelijk recent van aard (ten vroegste eind 19de eeuw) en hebben geen archeologische waarde. De meergezinwoning wordt zo goed als volledig opgetrokken binnen de begrenzing van de huidige bebouwing Markt 13-19, waarbij de diepste uitgravingen meer dan 1m boven de onderzijde van de huidige kelders komt te liggen. Enkel in de uiterste noordoost- en de zuidoosthoek komen enkele funderingsbalken buiten de grenzen van de huidige bebouwing te liggen. In de tuinzone achter woningen Markt 17-19 zou een funderingsplaat van 30cm diep worden aangelegd als parkeerplek, maar in het kader van de ontwikkeling van het grotere plangebied is het onduidelijk of deze inrichting behouden blijft. Wat er later zal gebeuren op de locatie van de tuinen achter woningen Markt 17-19 en op de locatie van de voormalige fabrieksgebouwen is op heden nog niet gekend. In deze archeologienota wordt uitgegaan van een worst case scenario, zijnde een totale vernieling van een eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief.

Het plangebied kent een hoge archeologische verwachting voor wat betreft stedelijke sites vanaf de 9de eeuw tot heden. Er kan een complexe stratigrafie verwacht worden op het terrein. Het is niet uitgesloten dat er menselijke begravingen worden aangetroffen binnen de grenzen van het plangebied. Volgens een kaart uit 1694 bevonden er zich 2 kazernes op de centrale zone. De oude bebouwing langsheen de Markt is vermoedelijk volledig vernield bij het optrekken van de huidige gebouwen met kelders sinds eind 19de-begin 20ste eeuw. Eerder uitgevoerde onderzoeken op de Markt hebben geen potentieel op steentijdsites aangetoond, maar de oude vondst van een gepolijste bijl op het plangebied geeft aan dat dit bij verder vooronderzoek wel een aandachtspunt blijft.

Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site, en de aard en bewaringstoestand ervan, niet precies aangetoond worden. De kans is bestaande dat een eventuele archeologische site bij toekomstige werken wordt verstoord. Verder vooronderzoek zal ongetwijfeld relevante kennisvermeerdering genereren voor zowel de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de stad Deinze, waarvan de geschiedenis minstens teruggaat tot de 9de eeuw, als voor de historische evolutie van de site zelf. De kosten-baten analyse zal dus positief uitvallen, waardoor een verder vooronderzoek noodzakelijk is. Dit verder vooronderzoek wordt beperkt tot de tuinzone en de zone van de fabrieksgebouwen; ter hoogte van de gebouwen aan de Markt is verder vooronderzoek niet nodig omdat de geplande werken voor de meergezinwoning niet dieper gaan dan de huidige kelders. Aangezien er voor de centrale zone nog geen concrete nieuwbouwplannen gekend zijn, kan bij latere bouwplannen eventueel nog rekening gehouden worden met een behoud in situ indien het verder vooronderzoek de aanwezigheid van een archeologische site aantoon. Het verder vooronderzoek dient uitgevoerd te worden na de reeds vergunde sloopwerken, maar voorafgaand de vergunde nieuwbouwwerken en voorafgaand het opstellen van de bouwplannen voor eventuele latere, nog te vergunnen bouwwerkzaamheden op het plangebied.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkenndend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven

en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

Gezien de ligging in een stadscontext, waarbij een complexe stratigrafie verwacht wordt, met het voorkomen van puinpakketten, funderingen, vloeren,... in de bodem, is het uitvoeren van een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefputten en -sleuven, de enige relevante onderzoeksmethode om deze site te onderzoeken. Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.3. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied is gelegen in de stadskern van Deinze, net ten oosten van de Markt en ten noorden van de Onze-Lieve-Vrouwekerk, die mogelijk teruggaat tot de 9de eeuw. Rond deze kerk lag lange tijd een groot kerkhof, de kans is niet onbestaande dat dit zich uitstreckte tot in het plangebied; er zijn echter geen bronnen gekend die dit kunnen staven. Het plangebied zelf was volgens cartografische bronnen aan de zijde van de Markt zeker al bebouwd in het midden van de 17de eeuw, met ten oosten ervan een open zone, vermoedelijk in gebruik als tuin. Langs de Kaaistraat was op dat moment vermoedelijk nog geen bebouwing aanwezig. Een kaart uit 1694 geeft op de tuinzone twee noordzuid georiënteerde gebouwen, kazernes, weer. Deze komen mogelijk overeen met enkele gebouwtjes op deze plek die zijn aangeduid op de Ferrariskaart uit ca. 1777. Op de kaarten uit het midden van de 19de eeuw zijn deze gebouwtjes niet meer te zien, op dat moment verschijnt echter wel een huizenrij aan de Kaaistraat. Deze huizenrij is momenteel niet meer bewaard, ze verdween door het oprichten van een tabaksfabriek in 1872 en de uitbreiding ervan in 1937. De oude huizen aan de Markt werden vanaf eind 19de-begin 20ste eeuw afgebroken en volledig vervangen door nieuwe gebouwen, inclusief diepe kelders over de volledige oppervlakte van de woningen. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige situatie reeds afgebeeld, sinds dan zijn er geen veranderingen meer waar te nemen aan het gebouwenbestand. De bestaande kelders van de huizen aan de Marktzijde hebben op deze plek voor een zeer grondige verstoring gezorgd, de kans is zeer klein dat er onder de keldervloeren nog archeologische restanten van bijvoorbeeld (post)midleeeuwse bebouwing bewaard zijn. In de tuin van Markt 19 werd in 1913 een gepolijste bijl uit het neolithicum als losse vondst gevonden op een diepte van 2,70m.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Zie hierboven.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Neen.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Een deel van de geplande werken is reeds vergund: sloop woningen Markt 13-19 en tuingebouw Markt 19, en bouwen meergezinwoning; en sloop fabrieksgebouw Kaaistraat 6. Bij de sloop van de gebouwen worden eveneens de bestaande kelders en bodemplaten verwijderd. Deze zijn tamelijk recent van aard (ten vroegste eind 19de eeuw) en hebben geen archeologische waarde. De meergezinwoning wordt zo goed als volledig opgetrokken binnen de begrenzing van de huidige bebouwing Markt 13-19, waarbij de diepste uitgravingen meer dan 1m boven de onderzijde van de huidige kelders komt te liggen. Enkel in de uiterste noordoost- en de zuidoosthoek komen enkele funderingsbalken buiten de grenzen van de huidige bebouwing te liggen. In de tuinzone achter woningen Markt 17-19 zou een funderingsplaat van 30cm diep worden aangelegd als parkeerplek, maar in het kader van de ontwikkeling van het grotere plangebied is het onduidelijk of deze inrichting behouden blijft. Wat er later zal gebeuren op de locatie van de tuinen achter woningen Markt 17-19 en op de locatie van de voormalige fabrieksgebouwen is op heden nog niet gekend. In deze archeologienota wordt uitgegaan van een worst case scenario, zijnde een totale vernieling van een eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. De kans is echter zeer reëel dat er een site met complexe stratigrafie aanwezig is.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Er dient een proefputten en -sleuvenonderzoek uitgevoerd te worden. Hierbij worden op weloverwogen plaatsen binnen het plangebied sleuven en putten uitgegraven tot op het eerste archeologische niveau, waarbij lokaal verdiept wordt tot op moederbodem om het totale aantal archeologische niveaus te proberen vaststellen. Dit onderzoek heeft als doel om het archeologisch potentieel van het terrein in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Hoeveel archeologische niveaus zijn te herkennen? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen, of is er eventueel een behoud in situ mogelijk. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Deinze Markt (provincie Oost-Vlaanderen), gelegen binnen de afgebakende archeologische zone van de historische stadskern van Gent, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 300m² of meer bedraagt en de bodemingrepen groter zijn dan 100m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is 2503m² groot en kent een L-vorm. In het westen grenst het aan de Markt, in het oosten aan de Kaaistraat. Het behelst de woningen Markt 13, 15, 17 en 19, de achterliggende tuinen van Markt 17 en 19, het tuingebouw/garage van Markt 19, het grote industrieel pand gelegen aan de Kaaistraat 6 (momenteel leegstaand), en de achterbouwen/binnenkoertjes van woningen Markt 7 en 9. Woningen Markt 13, 15, 17 en 19 zijn volledig onderkelderd tot op een diepte van 2,30 tot 2,90m onder maaiveld. Deze kelders zijn allemaal van recente (20ste-eeuwse) oorsprong. De andere gebouwen die deel uitmaken van het plangebied zijn niet onderkelderd. Het noordelijke deel van het fabrieksgebouw kent een betonnen skeletbouw.

Het plangebied is gelegen in de stadskern van Deinze, net ten oosten van de Markt en ten noorden van de Onze-Lieve-Vrouwekerk, die mogelijk teruggaat tot de 9de eeuw. Rond deze kerk lag lange tijd een groot kerkhof, de kans is niet onbestaande dat dit zich uitstreckte tot in het plangebied; er zijn echter geen bronnen gekend die dit kunnen staven. Ten noordwesten bevond zich tussen 1423 en 1792 de stadshal op de markt, grenzend aan de noordzijde van het plangebied werd in 1840 het huidige stadhuis gebouwd op de plek van een 14de-eeuwse herberg. Aan de overzijde van de Kaaistraat, die de oostgrens van het plangebied vormt, was lange tijd een hospitaalcomplex gelegen (nu een school) dat teruggaat tot de 12de eeuw. Het plangebied zelf was volgens cartografische bronnen aan de zijde van de Markt zeker al bebouwd in het midden van de 17de eeuw, met ten oosten ervan een open zone, vermoedelijk in gebruik als tuin. Langs de Kaaistraat was op dat moment vermoedelijk nog geen bebouwing aanwezig. Een kaart uit 1694 geeft op de tuinzone twee noordzuid georiënteerde gebouwen, kazernes, weer. Deze komen mogelijk overeen met enkele gebouwtjes op deze plek die zijn aangeduid op de Ferrariskaart uit ca. 1777. Op de kaarten uit het midden van de 19de eeuw zijn deze gebouwtjes niet meer te zien, op dat moment verschijnt echter wel een huizenrij aan de Kaaistraat. Deze huizenrij is momenteel niet meer bewaard, ze verdween door het oprichten van een tabaksfabriek in 1872 en de uitbreiding ervan in 1937. De oude huizen aan de Markt werden vanaf eind 19de-begin 20ste eeuw afgebroken en volledig vervangen door nieuwe gebouwen, inclusief diepe kelders over de volledige oppervlakte van de woningen. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige situatie reeds afgebeeld, sinds dan zijn er geen veranderingen meer waar te nemen aan het gebouwenbestand. De bestaande kelders van de huizen aan de Marktzijde hebben op deze plek voor een zeer grondige verstoring gezorgd, de kans is zeer klein dat er onder de keldervloeren nog archeologische restanten van bijvoorbeeld (post)midleleeuwse bebouwing bewaard zijn. Er kan een hoog archeologisch potentieel toegekend worden aan het plangebied. Het is gelegen in de stadskern, vlakbij de Onze-Lieve-Vrouwekerk (mogelijk 9de-eeuw) en langsheen de Markt, die een aloude handelsfunctie kent. Het hoge potentieel van de omgeving werd reeds aangetoond door archeologisch onderzoek van enkele proefputten op de Markt, waarbij onder meer

10de-12de-eeuwse greppels, een 13de-eeuwse poel en een volmiddeleeuwse occupatielaag werden aangetroffen (de zgn. zwarte laag, die zich beperkte tot een dunne lens die lokaal verstoord werd door recentere ingrepen). In de tuin van Markt 19 werd in 1913 een gepolijste bijl uit het neolithicum als losse vondst gevonden op een diepte van 2,70m.

Een deel van de geplande werken is reeds vergund: sloop woningen Markt 13-19 en tuingebouw Markt 19, en bouwen meergezinwoning; en sloop fabrieksgebouw Kaaistraat 6. Bij de sloop van de gebouwen worden eveneens de bestaande kelders en bodemplaten verwijderd. Deze zijn tamelijk recent van aard (ten vroegste eind 19de eeuw) en hebben geen archeologische waarde. De meergezinwoning wordt zo goed als volledig opgetrokken binnen de begrenzing van de huidige bebouwing Markt 13-19, waarbij de diepste uitgravingen meer dan 1m boven de onderzijde van de huidige kelders komt te liggen. Enkel in de uiterste noordoost- en de zuidoosthoek komen enkele funderingsbalken buiten de grenzen van de huidige bebouwing te liggen. In de tuinzone achter woningen Markt 17-19 zou een funderingsplaat van 30cm diep worden aangelegd als parkeerplek, maar in het kader van de ontwikkeling van het grotere plangebied is het onduidelijk of deze inrichting behouden blijft. Wat er later zal gebeuren op de locatie van de tuinen achter woningen Markt 17-19 en op de locatie van de voormalige fabrieksgebouwen is op heden nog niet gekend. In deze archeologienota wordt uitgegaan van een worst case scenario, zijnde een totale vernieling van een eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief.

Het plangebied kent een hoge archeologische verwachting voor wat betreft stedelijke sites vanaf de 9de eeuw tot heden. Er kan een complexe stratigrafie verwacht worden op het terrein. Het is niet uitgesloten dat er menselijke begravingen worden aangetroffen binnen de grenzen van het plangebied. Volgens een kaart uit 1694 bevonden er zich 2 kazernes op de centrale zone. De oude bebouwing langsheen de Markt is vermoedelijk volledig vernield bij het optrekken van de huidige gebouwen met kelders sinds eind 19de-begin 20ste eeuw. Eerder uitgevoerde onderzoeken op de Markt hebben geen potentieel op steentijdsites aangetoond, maar de oude vondst van een gepolijste bijl op het plangebied geeft aan dat dit bij verder vooronderzoek wel een aandachtspunt blijft.

Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site, en de aard en bewaringstoestand ervan, niet precies aangetoond worden. De kans is bestaande dat een eventuele archeologische site bij toekomstige werken wordt verstoord. Verder vooronderzoek zal ongetwijfeld relevante kennisvermeerdering genereren voor zowel de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de stad Deinze, waarvan de geschiedenis minstens teruggaat tot de 9de eeuw, als voor de historische evolutie van de site zelf. De kosten-baten analyse zal dus positief uitvallen, waardoor een verder vooronderzoek noodzakelijk is. Dit verder vooronderzoek wordt beperkt tot de tuinzone en de zone van de fabrieksgebouwen; ter hoogte van de gebouwen aan de Markt is verder vooronderzoek niet nodig omdat de geplande werken voor de meergezinwoning niet dieper gaan dan de huidige kelders. Aangezien er voor de centrale zone nog geen concrete nieuwbouwplannen gekend zijn, kan bij latere bouwplannen eventueel nog rekening gehouden worden met een behoud in situ indien het verder vooronderzoek de aanwezigheid van een archeologische site aantoonst. Het verder vooronderzoek dient uitgevoerd te worden na de reeds vergunde sloopwerken, maar voorafgaand de vergunde nieuwbouwwerken en voorafgaand het opstellen van de bouwplannen voor eventuele latere, nog te vergunnen bouwwerkzaamheden op het plangebied.

Gezien de ligging in een stadscontext, waarbij een complexe stratigrafie verwacht wordt, met het voorkomen van puinpakketten, funderingen, vloeren,... in de bodem, is het uitvoeren van een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefputten en -sleuven, de enige relevante onderzoeksmethode om deze site te onderzoeken. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://www.sanderusmaps.com>
- https://search.arch.be/imageserver/topview.php?FIF=510/510_0002_000/510_0002_000_00440_000/510_0002_000_00440_000_0_0001.jp2

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de meest recente luchtfoto van 2017 (bron: geopunt.be).	8
Figuur 2 Voorgevels van de woningen Markt 17 (links, half op de foto), 15 en 13. Eigen foto, 23/05/2018.	9
Figuur 3 Deel van de tuin achter de woningen Markt 17 en 19. Eigen foto, 23/05/2018.	9
Figuur 4 Grote hallen in het fabrieksgebouw. Eigen foto, 23/05/2018.	10
Figuur 5 Beeld op één van de bestaande kelders. Eigen foto, 23/05/2018.	11
Figuur 6 Aanduiding van de bestaande kelders (oranje) en van de geplande funderingsbalken (bron: initiatiefnemer).	12
Figuur 7 Doorsnede van de bestaande gebouwen Markt 13-19 en de geplande werken (bron: initiatiefnemer).	13
Figuur 8 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	14
Figuur 9 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	15
Figuur 10 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).	15
Figuur 11 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	16
Figuur 12 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).	17
Figuur 13 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	17
Figuur 14 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	18
Figuur 15 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	19
Figuur 16 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	20
Figuur 17 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	20
Figuur 18 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	21
Figuur 19 Uitsnede uit de kaart van Blaeu (1641-1644) met benaderende aanduiding van het plangebied (bron: https://www.sanderusmaps.com).	26
Figuur 20 Uitsnede uit de kaart van Goubet (1694) met aanduiding van het plangebied (bron: https://search.arch.be/imageserver/topview.php?FIF=510/510_0002_000/510_0002_000_00440_000/510_0002_000_00440_000_0_0001.jp2).	27
Figuur 21 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	27
Figuur 22 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	28
Figuur 23 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).	28
Figuur 24 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).	29
Figuur 25 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).	30
Figuur 26 Uitsnede uit de topografische kaart van 1911 (bron: cartesius.be en NGI).	30
Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).	31
Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).	31
Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).	32
Figuur 30 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).	34